

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2025 Markéta Zvrtková

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**TRESTNÉ ČINY PROTI DŮSTOJNOSTI
V SEXUÁLNÍ OBLASTI**

Autor práce: Markéta Zvrtková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Ing. Tereza Bařinová

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Markéta Zvrtková

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: České Budějovice

Název bakalářské práce: Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Crimes Against the Dignity in the Sexual Area

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce:

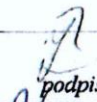
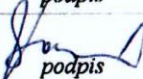
Ing. Tereza Bařinová

Datum zadání bakalářské práce: duben 2023

Cíl bakalářské práce:

1/ Jednoznačné stanovení podmínek trestní odpovědnosti za spáchání vybraných trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti na podkladě podrobné analýzy skutkových podstat vybraných trestných činů a výkladu stěžejních zákonných znaků.

2/ Kritické zhodnocení současné trestněprávní úpravy trestných činů v sexuální oblasti na základě vzájemné komparace s odpovídající právní úpravou ve vybraném členském státě EU nebo třetí zemi a případná formulace návrhů *de lege ferenda*.

Student: Markéta Zvrtková	11.10.2024 datum	 podpis
Vedoucí práce: Ing. Tereza Bařinová	16.10.2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	11.11.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	12.11.2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	12.11.2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímubakalářské práce Ing. Tereza Bařinové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ZVRTKOVÁ, M. *Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 56 s. Vedoucí bakalářské práce: Ing. Tereza Bařinová

Klíčová slova: trestný čin, znásilnění, sexuální nátlak, trestní právo, důstojnost

Tato bakalářská práce se zabývá trestnými činy proti důstojnosti v sexuální oblasti podle platného českého trestního zákoníku. Cílem práce je analyzovat a identifikovat hlavní charakteristiky a právní rámec trestných činů znásilnění (§ 185 trestního zákoníku) a sexuálního nátlaku (§ 186 trestního zákoníku). Práce se zaměřuje na specifikaci těchto trestných činů a definici podmínek trestní odpovědnosti při jejich spáchání. K dosažení cíle byla použita vědecká metoda zahrnující analýzu skutkových podstat a výklad vybraných zákonných znaků. Práce rozebírá objekty, objektivní stránky, subjekty a subjektivní stránky trestných činů znásilnění a sexuálního nátlaku. Popisuje základní i kvalifikované skutkové podstaty a okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Zvláštní pozornost je věnována ochraně dětí a osob ve zranitelném postavení.

Součástí práce je také komparativní analýza trestných činů znásilnění a sexuálního nátlaku mezi Českou republikou, Slovenskem a Polskem. Cílem je identifikovat rozdíly v definicích, skutkových podstatách a trestech za tyto činy mezi zmíněnými zeměmi Evropské unie a posoudit jejich vliv na ochranu sexuální důstojnosti. Analýza odhaluje podobnosti i rozdíly v legislativě, terminologii, trestních sazbách a přitěžujících okolnostech.

ABSTRACT

ZVRTKOVÁ, M. *Crimes Against the Dignity in the Sexual Area*.
České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 56pp.
Supervisor: Ing. Tereza Bařinová

Key words: crime, rape, sexual coercion, criminal law, dignity

This bachelor thesis deals with crimes against dignity in the sexual sphere according to the current Czech Criminal Code. The aim of the thesis is to analyse and identify the main characteristics and legal framework of the crimes of rape (§ 185 of the Criminal Code) and sexual coercion (§ 186 of the Criminal Code). The thesis focuses on the specification of these offences and the definition of the conditions of criminal liability in their commission. In order to achieve the objective, the scientific method was used, including analysis of the facts and interpretation of selected statutory features. The thesis analyses in detail the objects, objective aspects, subjects and subjective aspects of the crimes of rape and sexual coercion. It describes the basic and qualified facts and the circumstances conditioning the application of higher criminal rates. Special attention is paid to the protection of children and persons in a vulnerable position.

The work also includes a comparative analysis of the offences of rape and sexual coercion between the Czech Republic, Slovakia and Poland. The aim is to identify the differences in definitions, facts and punishments for these offences between the EU countries and to assess their impact on the protection of sexual dignity. The analysis reveals similarities and differences in legislation, terminology, penal rates and aggravating circumstances.

OBSAH

ÚVOD.....	3
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	7
2 CHARAKTERISTIKA TRESTNÝCH ČINŮ PROTI DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI.....	9
2.1 Kriminologická charakteristika trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti	9
2.1.1 Definice sexuální trestné činnosti	9
2.1.2 Význam potírání trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti	11
2.1.3 Příčiny a důsledky trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti ...	13
2.1.4 Pachatelé trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti	16
2.1.5 Oběti trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti	19
2.2 Vývoj legislativy trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti na území České republiky	22
2.3 Sexuálně motivované trestné činy podle trestního zákoníku.....	25
2.3.1 Trestný čin znásilnění dle § 185 trestního zákoníku	25
2.3.2 Trestný čin sexuálního nátlaku dle § 186 trestního zákoníku	28
2.3.3 Ostatní trestné činy v sexuální oblasti.....	30
3 ANALÝZA SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ PODLE § 185 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU A VÝKLAD VYBRANÝCH ZÁKONNÝCH ZNAKŮ	33
4 ANALÝZA SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÉHO ČINU SEXUÁLNÍHO NÁTLAKU PODLE § 186 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU A VÝKLAD VYBRANÝCH ZÁKONNÝCH ZNAKŮ	42
5 KOMPARACE VÝKLADU TRESTNÝCH ČINŮ PROTI DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI V PRÁVNÍM RÁMCI ČESKA, SLOVENSKA A POLSKA	47
5.1 Komparace definic	47
5.2 Komparace trestních sazeb	49

5.3	Komparace skutkových podstat	57
5.4	Výsledky bakalářské práce	60
5.5	Návrhy de lege ferenda.....	68
ZÁVĚR.....		71
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ		75
SEZNAM TABULEK.....		79
SEZNAM ZKRATEK.....		80

ÚVOD

Trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti představují závažný společenský problém, který významně zasahuje do osobní integrity a důstojnosti obětí. Mezi nejzávažnější formy této kriminality patří znásilnění a sexuální nátlak, které jsou v českém právním řádu definovány jako trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Tyto delikty se vyznačují vysokou mírou latence, kdy značná část případů zůstává neohlášena z důvodu studu, strachu či nedůvěry obětí v systém trestní justice. Společenský význam těchto trestných činů je mimořádný, neboť narušují základní lidská práva a svobody. Oběti sexuálních deliktů často trpí posttraumatickou stresovou poruchou, depresemi, úzkostmi a dalšími psychickými obtížemi, které mohou přetrvávat po celý život. Navzdory závažnosti těchto činů se společnost stále potýká s řadou mýtů a předsudků, které mohou vést k sekundární viktimizaci obětí. Mezi tyto mýty patří například přesvědčení, že oběť si za napadení může sama svým chováním nebo oblečením, či že pravé znásilnění je vždy spojeno s fyzickým násilím. Tyto mylné představy komplikují nejen proces vyšetřování a dokazování, ale také vyhledávání pomoci ze strany obětí.

Problematika sexuálního násilí představuje celosvětový fenomén, který se dotýká všech společenských vrstev bez ohledu na věk, pohlaví, sociální postavení či vzdělání. Policie České republiky každoročně řeší stovky případů sexuálních trestných činů, přičemž odborníci se shodují na tom, že skutečný počet je výrazně vyšší vzhledem k vysoké míře latence těchto deliktů. Tato latence je způsobena komplexem faktorů, mezi které patří strach z nepochopení okolí, obava z reviktimizace během trestního řízení, nedůvěra v systém trestní justice nebo pocit studu a viny, který oběti často prožívají.

Sexuální násilí má devastující dopady nejen na jednotlivé oběti, ale i na jejich nejbližší okolí a společnost jako celek. Viktimologické studie dokládají, že oběti sexuálních trestných činů vykazují výrazně vyšší míru psychických poruch, včetně posttraumatické stresové poruchy, depresí, úzkostných stavů, poruch spánku a příjmu potravy. Dlouhodobé následky mohou zahrnovat narušení schopnosti navazovat a udržovat intimní vztahy, sexuální dysfunkce, problémy v pracovním životě a v krajních případech i sebevražedné tendence. Ekonomické dopady sexuálního násilí na společnost jsou rovněž značné, zahrnující náklady na zdravotní péči, sociální služby, trestní řízení a ztráty způsobené sníženou produktivitou obětí.

Současná česká právní úprava trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti vychází z tradičního konceptu založeného na donucení prostřednictvím násilí, pohrůzek nebo zneužití bezbrannosti. Tento přístup však čelí rostoucí kritice ze strany odborné veřejnosti i mezinárodních organizací, které poukazují na jeho nedostatečnost při ochraně obětí v situacích, kdy nedochází k fyzickému násilí nebo aktivnímu odporu. V posledních letech proto řada evropských států přistoupila k reformě svých trestních zákoníků směrem k definici znásilnění založené na absenci souhlasu, což představuje paradigmatickou změnu v chápání sexuálního násilí.

Většina případů sexuálního násilí se odehrává mezi osobami, které se znají, často v domácím prostředí nebo v situacích, kdy mezi pachatelem a obětí existuje vztah důvěry. Fyzické násilí nebo zranění nejsou přítomny ve všech případech, což však neznamená, že by šlo o méně závažné činy. Naopak, psychologické donucení, zneužití autority nebo využití zranitelného stavu oběti mohou být stejně účinné jako fyzické násilí. Významnou roli v této problematice hrají také společenské stereotypy a mýty o sexuálním násilí, které ovlivňují nejen vnímání těchto trestných činů veřejností, ale i rozhodování orgánů činných v trestním řízení. Mezi nejrozšířenější mýty patří představa o "ideální oběti", která se aktivně brání, okamžitě nahlásí čin policii a vykazuje viditelné známky fyzického násilí. Realita je však mnohem komplexnější, neboť reakce obětí na sexuální násilí jsou velmi individuální a mohou zahrnovat i zdánlivě pasivní chování, které je ve skutečnosti přirozenou obrannou reakcí na traumatickou situaci.

Mezinárodní kontext této problematiky je formován řadou významných dokumentů a úmluv, které zavazují členské státy k přijetí účinných opatření v boji proti sexuálnímu násilí. Klíčovým dokumentem je Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí, známá jako Istanbulská úmluva, kterou Česká republika ratifikovala v roce 2018. Tato úmluva stanoví standardy pro definici a postih sexuálních trestných činů a zdůrazňuje význam konceptu souhlasu. Podobně Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním, známá jako Lanzarotská úmluva, stanoví rámec pro ochranu dětí před sexuálním násilím.

Problematika dokazování u sexuálních trestných činů představuje další významnou výzvu pro systém trestní justice. Tyto činy se často odehrávají bez svědků, fyzické důkazy nemusí být vždy k dispozici a výpověď oběti může být ovlivněna traumatem. Soudní praxe proto musí citlivě vyvažovat práva obětí na ochranu a

spravedlnost s právy obviněných na spravedlivý proces a presumpci nevinu. Moderní přístupy k dokazování zahrnují využití znaleckých posudků z oblasti psychologie a psychiatrie, aplikaci speciálních výslechových technik a opatření k minimalizaci sekundární viktimizace obětí. Komparativní pohled na právní úpravy sexuálních trestných činů v různých zemích odhaluje značnou diverzitu přístupů k této problematice. Zatímco některé země stále lpí na tradičních definicích založených na násilí nebo donucení, jiné již přijaly progresivnější úpravy založené na konceptu souhlasu. Tyto rozdíly mají praktické dopady nejen na ochranu obětí, ale i na mezinárodní spolupráci v trestních věcech a na harmonizaci právních standardů v rámci Evropské unie.

Současné výzvy v oblasti boje proti sexuálnímu násilí zahrnují také dopady digitálních technologií, které vytvářejí nové formy sexuálního obtěžování a zneužívání. Kybergrooming, sexting bez souhlasu, online sexuální obtěžování a zneužívání digitálních platforem k páchání sexuálních trestných činů představují nové fenomény, které vyžadují adekvátní právní reakci. Současně rostoucí povědomí o problematice sexuálního násilí vede k větší ochotě obětí vyhledávat pomoc a nahlášovat tyto činy, což klade nové nároky na kapacity systému trestní justice a podpůrných služeb. V kontextu těchto výzev a změn je nezbytné průběžně hodnotit a aktualizovat právní úpravu trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti tak, aby odpovídala současným poznatkům a mezinárodním standardům. Tato bakalářská práce si klade za cíl přispět k této diskusi prostřednictvím analýzy současné české právní úpravy a její komparace s vybranými evropskými zeměmi, což může poskytnout podklady pro budoucí legislativní reformy směřující k posílení ochrany obětí sexuálního násilí.

Bakalářská práce se zabývá trestnými činy proti důstojnosti v sexuální oblasti, konkrétně trestnými činy znásilnění a sexuálního nátlaku. První kapitola vymezuje cíle a metodiku práce. K dosažení cílů je využita analýza skutkových podstat, výklad zákonných znaků a komparativní metoda. Druhá kapitola se věnuje charakteristice trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti. Je zde popsán historický vývoj legislativy v této oblasti na území České republiky od středověku po současnost. Dále jsou charakterizovány jednotlivé sexuálně motivované trestné činy podle současného trestního zákoníku, s důrazem na znásilnění a sexuální nátlak.

Třetí kapitola obsahuje podrobnou analýzu skutkové podstaty trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku. Je zde rozebrán objekt, objektivní stránka,

subjekt a subjektivní stránka tohoto trestného činu. Pozornost je věnována výkladu jednotlivých zákonných znaků a kvalifikovaným skutkovým podstatám. Čtvrtá kapitola obdobným způsobem analyzuje skutkovou podstatu trestného činu sexuálního nátlaku podle § 186 trestního zákoníku. I zde jsou rozebrány jednotlivé znaky skutkové podstaty a kvalifikované skutkové podstaty.

Pátá kapitola přináší komparaci trestněprávní úpravy trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti v České republice, na Slovensku a v Polsku. Je zde porovnána definice, trestní sazby a skutkové podstaty trestných činů znásilnění a sexuálního nátlaku v těchto zemích. Jsou identifikovány hlavní rozdíly v právní úpravě a jejich možné dopady. V závěru jsou shrnuty hlavní poznatky práce a zhodnoceno naplnění stanovených cílů. Jsou zde také formulována některá doporučení de lege ferenda vyplývající z provedené komparativní analýzy.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

V rámci praktické části bakalářské práce podrobí autorka analýze skutkové podstaty výše zmíněných trestných činů (TČ) a provede porovnání vybraných právních aspektů zvolené problematiky s legislativním rámcem Slovenska (SK) a Polska (PL). Cíle bakalářské práce jsou následující:

1/ Jednoznačné stanovení podmínek trestní odpovědnosti za spáchání vybraných TČ proto důstojnosti v sexuální oblasti (TČPDSO) na podkladě podrobné analýzy skutkových podstat vybraných TČ a výkladu stěžejních zákonných znaků.

2/ Kritické zhodnocení současné trestněprávní úpravy TČ v sexuální oblasti na základě vzájemné komparace s odpovídající právní úpravou (PU) ve vybraném členském státě Evropské unie(EU) nebo třetí zemi a případná formulace návrhů de lege ferenda.

První cíl práce je naplněn klasifikací těchto TČ podle platného trestního zákoníku (TZ), přičemž hlavním cílem je jasně definovat podmínky trestní odpovědnosti při spáchání trestných činů znásilnění (TČZ) podle § 185 a trestný čin sexuálního nátlaku (TČSN) podle § 186 TZ. K dosažení tohoto cíle je použita vědecká metoda, která zahrnuje analýzu skutkových podstat těchto TČ a výklad vybraných zákonných znaků.

Druhý cíl je naplněn provedením komparativní analýzy TČZ podle §185 a TČSN §186 TZ mezi Českou republikou (ČR),SK aPL. Smyslem je identifikovat, jak se definice, právní rámec a tresty za tyto TČ liší mezi zmíněnými zeměmi EU, a posoudit, jak tyto rozdíly ovlivňují ochranu důstojnosti v sexuální oblasti.

Hlavní využitou metodou je analýza skutkové podstaty trestného činu (SPTČ). Analýza skutkové podstaty TČ představuje komplexní rozbor všech zákonných znaků, které musí být naplněny, aby bylo možné určité jednání kvalifikovat jako TČ. Tato metoda umožňuje detailní rozbor jednotlivých znaků TČ a jejich vzájemných vztahů. Poskytuje tak ucelený pohled na strukturu a obsah SPTČ, což je klíčové pro správnou právní kvalifikaci jednání a posouzení trestní odpovědnosti. Analýza SPTČ je proto

základním nástrojem trestněprávní teorie i praxe při interpretaci a aplikaci trestněprávních norem.¹

Při analýze SPTČ se nejprve identifikuje objekt TČ, tedy společenský zájem nebo hodnota, které jsou TČ ohroženy nebo porušeny. Následně se zkoumá objektivní stránka trestního činu(OSTČ), která zahrnuje jednání pachatele, následek tohoto jednání a příčinnou souvislost mezi nimi. Dále se analyzuje subjekt TČ, tedy kdo může být pachatelem daného TČ. Nakonec se posuzuje subjektivní stránka (SSTČ), která se týká vnitřního psychického vztahu pachatele k TČ, zejména formy zavinění.²

Další využitou metodou je komparace. Komparativní metoda je jedním ze základních vědeckých postupů používaných v právní vědě i dalších společenskovědních oborech. Spočívá v systematickém srovnávání dvou či více jevů, konceptů nebo PU s cílem identifikovat jejich podobnosti a rozdíly. V právní komparatistice se tato metoda využívá zejména ke srovnávání právních institutů, norem či celých právních systémů různých zemí.³

¹STRAKOŠ, Vladimír. *Jak na bakalářskou a diplomovou práci*. Vydání: první. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2015. s. 86

²HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. s. 115

³STRAKOŠ, Vladimír. *Jak na bakalářskou a diplomovou práci*. Vydání: první. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2015. s. 88

2 CHARAKTERISTIKA TRESTNÝCH ČINŮ PROTI DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI

Tato kapitola se zaměřuje na charakteristiku TČPDSO z hlediska kriminologického i jejich historického vývoje v českém právním řádu a současné PU.

2.1 Kriminologická charakteristika trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti

Tato kapitola poskytuje komplexní analýzu trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti (TČPDSO), se zvláštním zaměřením na znásilnění a sexuální nátlak jako nejzávažnější formy této kategorie kriminality. Text se zabývá definicí a charakteristikou sexuální trestné činnosti, přičemž zdůrazňuje její specifickou povahu vyznačující se vysokou mírou latence a závažnými dopady na oběti. Kapitola analyzuje význam potírání těchto deliktů v kontextu ochrany lidské důstojnosti a základních hodnot demokratické společnosti, přičemž zkoumá jak individuální, tak společenské aspekty této problematiky. Významná část textu je věnována analýze příčin a důsledků TČPDSO, kde jsou systematicky rozebrány biologické, psychologické a sociální faktory přispívající k výskytu těchto deliktů. Pozornost je věnována jak bezprostředním, tak dlouhodobým dopadům na oběti, jejich blízké i celou společnost. Kapitola dále obsahuje detailní charakteristiku pachatelů, přičemž rozlišuje mezi deviantními a nedevariantními pachateli na základě přítomnosti či absence sexuální deviace jako primárního motivačního faktoru. Závěrečná část se zaměřuje na viktimologickou analýzu obětí TČPDSO, kde jsou identifikovány specifické skupiny obětí podle věku, pohlaví a dalších charakteristik, včetně analýzy faktorů zvyšujících zranitelnost a ovlivňujících dopady viktimizace.

2.1.1 Definice sexuální trestné činnosti

Kriminologická charakteristika TČPDSO: znásilnění a sexuální nátlak. TČPDSO představuje specifickou kategorii kriminality, která je charakteristická vysokou mírou latence a závažnými dopady na oběti. V rámci této kategorie patří znásilnění a sexuální nátlak mezi nejzávažnější delikty, které narušují nejen tělesnou integritu, ale i psychickou rovnováhu a důstojnost obětí. Tato kapitola se zaměřuje na kriminologickou charakteristiku těchto deliktů, jejich fenomenologii, etiologii a specifika pachatelů i obětí. Znásilnění je definováno jako donucení jiné osoby k pohlavnímu styku násilím,

pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy, případně zneužití bezbrannosti oběti. TČSN představuje širší kategorii, kdy pachatel zneužívá závislosti oběti nebo svého postavení a vlivu, případně donucuje oběť k pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování. Tyto TČ jsou charakteristické tím, že zasahují do nejintimnější sféry lidské osobnosti a často způsobují dlouhodobé psychické trauma.⁴

Oficiální statistiky ukazují, že ročně je v ČR nahlášeno přibližně 600-700 případů TČZ, avšak kriminologické výzkumy naznačují, že skutečný počet může být až desetinásobný. Míra latence u těchto TČ patří k nejvyšším ze všech kategorií kriminality. Důvodem je především stud obětí, strach z pachatele, obavy z nedůvěry okolí či sekundární viktimizace během trestního řízení. Viktimologické studie opakovaně potvrzují, že mnoho obětí TČZ se s touto zkušeností nikomu nesvěří, případně ji oznámí až s velkým časovým odstupem, což značně komplikuje vyšetřování a prokazování těchto deliktů.⁵

Z hlediska způsobu provedení lze rozlišit několik typů TČZ. Nejčastěji se vyskytuje TČZ s použitím fyzického násilí, použití výhrůžky násilí nebo zneužití bezbrannosti. Specifickou a často přehlíženou kategorií je TČZ v rámci blízkých vztahů, tedy partnerské či manželské TČZ, které bývá součástí širšího vzorce domácího násilí. U TČSN je typické zneužití mocenské převahy, závislosti nebo důvěry, přičemž fyzické násilí nemusí být přítomno. Často se vyskytuje v kontextu pracovních vztahů (nadřízený vůči podřízené), vzdělávacích institucí (učitel vůči studentce) nebo v rámci poskytování služeb (lékař vůči pacientce). Pachatel využívá svého postavení k vynucení sexuálního kontaktu, přičemž oběť se podvoluje ze strachu z negativních důsledků odmítnutí, jako je ztráta zaměstnání, neúspěch ve studiu nebo odepření potřebné péče.⁶

Pouze menšina pachatelů TČZ trpí sexuální deviací, nejčastěji patologickou sexuální agresivitou. Z hlediska vztahu mezi pachatelem a obětí je důležité zdůraznit, že v rozporu s rozšířeným mýtem o "přepadení neznámým pachatelem" je většina TČZ spáchána osobou, kterou oběť zná. Může jít o partnera, bývalého partnera, příbuzného, přítele, známého nebo kolegu. Tato skutečnost dále komplikuje rozhodování oběti o

⁴JŮZL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 115

⁵VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 82

⁶TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 90

oznámení TČ, neboť často nechce způsobit problémy blízké osobě nebo se obává, že jí nebude uvěřeno právě kvůli existujícímu vztahu s pachatelem.⁷

2.1.2 Význam potírání trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti

Potírání TČPDSO představuje jeden ze základních pilířů trestněprávní ochrany lidské důstojnosti ve vyspělé demokratické společnosti. V právním státě, který uznává nedotknutelnost lidské osobnosti jako svou nejvyšší hodnotu, je efektivní postih jednání zasahujících do sexuální integrity a svobody rozhodování v pohlavních vztazích nezbytným předpokladem naplnění základních funkcí trestního práva. Význam této oblasti trestněprávní regulace je třeba nahlížet v několika vzájemně provázaných rovinách.⁸

Psychické následky u obětí často přetrvávají i desítky let po útoku a mohou zcela zásadním způsobem narušit kvalitu života oběti. Fyzické následky mohou zahrnovat pohlavně přenosné choroby, nechtěná těhotenství či fyzická zranění. Účinné potírání této trestné činnosti proto představuje nezastupitelnou formu ochrany těch nejintimnějších aspektů lidské existence a osobní integrity.⁹

Společenský význam potírání TČPDSO spočívá v ochraně základních hodnot, na nichž je moderní společnost vystavěna. Respekt k sexuální autonomii jednotlivce, jeho právu svobodně se rozhodovat o svém pohlavním životě a právu na ochranu před nežádoucími zásahy do intimní sféry představuje integrální součást konceptu lidské důstojnosti. Kriminalizace a efektivní stíhání sexuálních deliktů vysílá společnosti jasný signál o nepřijatelnosti takového jednání a přispívá k posilování sociálních norem založených na vzájemném respektu a rovnoprávním postavení. V tomto ohledu má trestněprávní regulace významnou normotvornou funkci, neboť formuje společenské povědomí o hodnotách, které jsou hodny ochrany, a chování, které je naopak považováno za natolik závažné porušení společenského řádu, že vyžaduje trestněprávní intervenci.¹⁰

Z hlediska kriminologického má potírání TČPDSO význam jak z pohledu individuální, tak generální prevence. Přísné, avšak přiměřené trestání pachatelů

⁷GRÍVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 41

⁸VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 98

⁹TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 96

¹⁰JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Teoretik. Praha: Leges, 2021. s. 70

sexuálních deliktů plní odstrašující funkci vůči potenciálním pachatelům, zatímco pro samotné odsouzené představuje příležitost k resocializaci, například prostřednictvím specializovaných programů sexuologického léčení. Výzkumy ukazují, že pachatelé sexuálních TČvykazují specifické charakteristiky recidivy – zatímco celková míra recidivy není ve srovnání s jinými kategoriemi TČvýrazně vyšší, riziko opakování stejného typu deliktu přetrvává i po dlouhé době od propuštění. Z tohoto důvodu je nezbytné věnovat zvláštní pozornost nejen represivní složce trestního práva, ale i preventivním a terapeutickým opatřením, která mohou přispět ke snížení rizika recidivy.¹¹

Mezinárodněprávní rozměr potírání TČPDSO odráží univerzální charakter hodnot, které jsou tímto způsobem chráněny. Česká republika (ČR) je vázána řadou mezinárodních smluv a úmluv, které ji zavazují k přijetí účinných opatření v boji proti sexuálnímu násilí, včetně Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulská úmluva) a Úmluvy o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a zneužíváním (Lanzarotská úmluva). Harmonizace vnitrostátní PU s těmito mezinárodními standardy představuje nejen právní závazek, ale i projev solidarity s mezinárodním společenstvím v boji proti závažným formám kriminality.¹²

Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech TČproto řadí oběti sexuálních TČ mezi zvlášť zranitelné oběti, jimž poskytuje zvýšenou ochranu. Tato procesní opatření jsou nezbytným doplňkem hmotněprávní úpravy, neboť účinnost potírání TČPDSO závisí nejen na adekvátním vymezení skutkových podstat a trestních sazeb (TS), ale i na praktické schopnosti orgánů činných v trestním řízení tyto případy efektivně objasňovat a stíhat.¹³

V kontextu aktuálního společenského vývoje a rostoucího povědomí o problematice sexuálního násilí lze sledovat určitý posun v přístupu k potírání této formy kriminality. Zatímco dříve byla TČPDSO často marginalizována, bagatelizována či dokonce společensky tolerována, současný trend směřuje k důslednějšímu postihu tohoto jednání a větší citlivosti vůči potřebám obětí. Tento posun se projevuje i v legislativní rovině, kde lze pozorovat tendenci k rozšiřování okruhu jednání, která jsou

¹¹TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 96

¹²GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 41

¹³GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 41

považována za trestná, a k upřesňování definic tak, aby lépe odrážely reálné situace, v nichž k sexuálnímu násilí dochází.¹⁴

Z komparativního pohledu lze konstatovat, že přístupy jednotlivých států k potírání TČPDSO se liší, což se promítá i do rozdílů v PU, trestních sazbách a procesních postupech. Tyto rozdíly jsou dány nejen odlišnými právními tradicemi, ale i kulturními specifiky a hodnotovými preferencemi dané společnosti. Přesto lze identifikovat určité společné trendy, jako je například důraz na ochranu zvláště zranitelných obětí, zejména dětí, rozšiřování definice TČZ tak, aby zahrnovala i případy, kdy oběť nevyjádřila výslovný souhlas, nebo zavádění specifických TČ postihujících nové formy sexuálního násilí, například v kyberprostoru.¹⁵

Potírání TČPDSO představuje nezbytnou součást trestněprávní ochrany lidské důstojnosti. Jeho význam spočívá nejen v ochraně individuálních obětí před závažnými zásahy do jejich integrity, ale i v ochraně základních hodnot, na nichž je vystavěna demokratická společnost respektující práva a svobody každého jednotlivce. Vzhledem k závažnosti následků, které TČPDSO způsobuje, a k její specifické povaze je nezbytné věnovat této problematice zvláštní pozornost jak v rovině legislativní, tak při praktické aplikaci práva. Pouze tímto způsobem lze zajistit, že PU bude schopna adekvátně reagovat na různé formy sexuálního násilí a účinně chránit potenciální oběti před těmito závažnými zásahy do jejich nejintimnější sféry.¹⁶

2.1.3 Příčiny a důsledky trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti

TČPDSO, zejména TČZ a sexuální nátlak, představuje komplexní společenský problém, jehož příčiny jsou mnohohrstevnaté a důsledky dalekosáhlé. Tato kapitola se zaměřuje na analýzu faktorů, které přispívají k výskytu těchto závažných deliktů, a na jejich dopady jak na individuální oběti, tak na společnost jako celek.¹⁷

Etiologie sexuální kriminality je multifaktoriální a zahrnuje biologické, psychologické a sociální determinanty. Žádný z těchto faktorů sám o sobě nevysvětluje sexuálně motivované TČ, ale jejich kombinace a vzájemné působení vytváří podmínky, za nichž k těmto TČ dochází. Z biologického hlediska hrají významnou roli hormonální

¹⁴JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Teoretik. Praha: Leges, 2021. s. 70

¹⁵TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 96

¹⁶VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 98

¹⁷JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Teoretik. Praha: Leges, 2021. s. 70

faktory, především hladina testosteronu, která může ovlivňovat sexuální pud a agresivitu. Některé výzkumy naznačují, že u části pachatelů sexuálních deliktů lze identifikovat neurologické abnormality, zejména v oblastech mozku odpovědných za kontrolu impulsů a empatii. Tyto biologické predispozice však samy o sobě nevysvětlují sexuálně motivované TČ, neboť většina mužů s vysokou hladinou testosteronu či drobnými neurologickými odchylkami se nikdy nedopustí sexuálního násilí.¹⁸

Psychologické faktory představují další významnou rovinu příčin sexuální kriminality. Mezi nejčastější patří poruchy osobnosti, zejména antisociální porucha osobnosti charakterizovaná nedostatkem empatie, manipulativním chováním a neschopností dodržovat společenské normy. Narcistická porucha osobnosti se projevuje pocitem nadřazenosti a nárokovosti, včetně přesvědčení o nároku na sexuální uspokojení bez ohledu na souhlas druhé osoby. Významnou roli hrají také sexuální deviace (parafilie), především patologická sexuální agresivita (sadismus) a pedofilie, ačkoli je třeba zdůraznit, že většina pachatelů TČZ netrpí sexuální deviací.¹⁹

Klíčovým psychologickým faktorem jsou kognitivní distorze, tedy zkreslené způsoby myšlení, které pachatelům umožňují racionalizovat a ospravedlňovat své jednání. Patří mezi ně přesvědčení, že oběť si TČZ "zasloužila" svým chováním či oblečením, že "ve skutečnosti chtěla sex", nebo že "říkala ne, ale myslela ano". Tyto distorze pomáhají pachatelům překonat morální zábrany a vyhnout se pocitům viny.²⁰

Sociální a kulturní faktory tvoří třetí rovinu příčin sexuální kriminality. Socializace v dysfunkčním rodinném prostředí, kde dítě zažívá nebo je svědkem násilí, může vést k internalizaci násilných vzorců chování. Vlastní zkušenost se sexuálním zneužíváním v dětství představuje významný rizikový faktor, ačkoli většina obětí se nikdy nestane pachateli. Vliv má také konzumace násilné pornografie a mediálních obsahů, které sexualizují násilí a objektivizují ženy. Kulturní faktory zahrnují tzv. "rape culture" (kulturu TČZ), tedy soubor postojů, norem a praktik, které normalizují sexuální násilí, zpochybňují výpovědi obětí a přenášejí odpovědnost z pachatelů na oběti. Součástí této kultury jsou mýty o TČZ, jako například přesvědčení, že "skutečné TČZ" páchají pouze neznámí útočníci s použitím extrémního násilí, nebo že ženy často lživě

¹⁸JŮŽL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 121

¹⁹VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 98

²⁰TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 101

obviňují muže ze TČZ. Tyto mýty nejen přispívají k vysoké míře latence, ale také vytvářejí prostředí, v němž někteří jedinci považují sexuální násilí za přijatelné nebo omluvitelné.²¹

Situační faktory, jako je intoxikace alkoholem či drogami, rovněž významně přispívají k výskytu sexuálních deliktů. Alkohol snižuje zábrany, zhoršuje úsudek a schopnost rozpoznat nesouhlas druhé osoby, a zároveň zvyšuje agresivitu. U TČSN hraje významnou roli mocenská nerovnováha mezi pachatelem a obětí, ať už v kontextu pracovních, vzdělávacích nebo jiných hierarchických vztahů.²²

Dopady TČPDSO jsou závažné a dlouhodobé, přičemž zasahují nejen přímé oběti, ale i jejich blízké a v širším smyslu celou společnost. Pro oběti TČZ a TČSN představuje tato zkušenost hluboké trauma, které může vést k rozvoji posttraumatické stresové poruchy. Symptomy zahrnují flashbacky (živé znovuprožívání traumatické události), noční můry, hypervigilanci (nadměrnou ostražitost), vyhýbání se situacím připomínajícím trauma a emoční otupělost. Mnoho obětí trpí také depresemi, úzkostnými poruchami, poruchami příjmu potravy a zvýšeným rizikem sebevražedných myšlenek a pokusů.²³

Sexuální trauma často narušuje schopnost oběti navazovat a udržovat intimní vztahy. Může vést k sexuálním dysfunkcím, jako je ztráta libida, bolestivý pohlavní styk (dyspareunie) nebo neschopnost dosáhnout orgasmu. Oběti často pocítují hlubokou nedůvěru vůči potenciálním partnerům, strach z intimity a obtíže při stanovování zdravých hranic ve vztazích. Fyzické následky zahrnují nejen bezprostřední zranění způsobená násilím, ale také dlouhodobé zdravotní problémy. Patří mezi ně pohlavně přenosné infekce, nechtěná těhotenství, chronické bolesti pánve, gastrointestinální potíže a poruchy imunitního systému. Výzkumy ukazují, že traumatické zkušenosti mohou negativně ovlivnit fyzické zdraví prostřednictvím chronického stresu, který narušuje normální fungování endokrinního a imunitního systému.²⁴

Sociální důsledky pro oběti zahrnují narušení pracovního a akademického fungování, finanční ztráty způsobené léčebnými výdaji a pracovní neschopností, a v

²¹VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 97

²²JÚŽL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 113

²³GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 56

²⁴TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 98

některých případech i sociální izolaci. Oběti se mohou setkat s negativními reakcemi okolí, včetně obviňování, zpochybňování jejich zkušenosti nebo stigmatizace. Tento fenomén, známý jako sekundární viktimizace, může trauma dále prohlubovat a komplikovat proces uzdravení. Pro rodiny a blízké obětí představuje TČPDSO rovněž značnou zátěž. Partneri, rodiče a další blízcí mohou pociťovat bezmoc, vinu, hněv a smutek. Často nevědí, jak oběti pomoci, a sami mohou potřebovat psychologickou podporu. Vztahy v rodině mohou být narušeny, zejména pokud se členové rodiny liší v reakcích na traumatickou událost nebo pokud je pachatelem člen rodiny.²⁵

Společenské důsledky sexuální kriminality zahrnují přímé ekonomické náklady spojené s trestním řízením, zdravotní péčí a sociálními službami pro oběti. Nepřímé náklady zahrnují ztrátu produktivity, dlouhodobé výdaje na léčbu psychických a fyzických následků a náklady spojené s prevencí. Sexuální násilí také přispívá k udržování genderové nerovnosti, neboť strach z viktimizace může omezovat svobodu pohybu a jednání potenciálních obětí, zejména žen.²⁶

Důsledky pro pachatele zahrnují trestněprávní sankce, které mohou zahrnovat trest odnětí svobody (TOS), probaci, ochranné léčení a zápis do registru sexuálních delikventů. Tyto sankce mají nejen represivní, ale i preventivní funkci, ačkoli jejich účinnost v prevenci recidivy je předmětem odborných diskusí. Pachatelé se po odsouzení často potýkají se stigmatizací, obtížemi při hledání zaměstnání a bydlení, a narušením rodinných a sociálních vazeb.²⁷

2.1.4 Pachatelé trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti

V odborné literatuře se tradičně rozlišují dvě základní kategorie pachatelů sexuálních deliktů: deviantní a nedevariantní. Toto rozdělení vychází z přítomnosti či absence sexuální deviace jako primárního motivačního faktoru pro spáchání TČ. Pro správné právní posouzení případů je nezbytné rozlišovat mezi deviantními a nedevariantními pachateli. Zatímco u deviantních pachatelů je klíčová sexuologická léčba zaměřená na zvládání deviantních impulzů a prevenci recidivy, u nedevariantních pachatelů je často efektivnější psychoterapie zaměřená na řešení základních psychologických problémů, jako jsou poruchy osobnosti, kognitivní distorze nebo

²⁵GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 61

²⁶TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 99

²⁷JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Teoretik. Praha: Leges, 2021. s. 69

traumata z dětství. Pouze na základě důkladné analýzy motivace, osobnostních charakteristik a vzorců chování pachatelů lze vytvářet účinné strategie ochrany potenciálních obětí a rehabilitace pachatelů, stejně tak bývají posuzovány soudem jako polehčující nebo přitěžující okolnosti.²⁸

Deviantní pachatelé TČPDSO jsou osoby, u nichž je přítomna některá z parafilií, tedy kvalitativní porucha sexuální preference. Tyto poruchy se vyznačují sexuálním zaměřením na neobvyklé objekty a situace, které se výrazně odchyľují od normy. U deviantních pachatelů je sexuální deviace primárním motivačním faktorem jejich kriminálního jednání, které často vykazuje určité charakteristické znaky.²⁹

Deviantní pachatelé se vyznačují specifickým modelem operandi, který je relativně stabilní a odráží povahu jejich parafilie. Například pedofilní pachatelé často vyhledávají zaměstnání nebo volnočasové aktivity, které jim umožňují kontakt s dětmi, a své oběti si pečlivě vybírají a připravují prostřednictvím tzv. groomingu – postupného získávání důvěry dítěte a jeho izolace. Patologičtí sexuální agresori naopak často útočí impulzivně, bez předchozí známosti s obětí, přičemž jejich útoky jsou charakteristické nadměrným použitím násilí, které přesahuje míru nutnou k překonání odporu oběti. Sadističtí pachatelé se vyznačují plánovitostí, promyšleností a ritualizací svých činů, přičemž jejich motivací je způsobit oběti bolest a utrpení, které jsou zdrojem jejich sexuálního vzrušení.³⁰

Z hlediska osobnostních charakteristik se u deviantních pachatelů často setkáváme s poruchami osobnosti, zejména antisociální, narcistickou nebo hraniční. Mnozí z nich vykazují deficity v oblasti empatie, obtíže v navazování a udržování zdravých interpersonálních vztahů a problémy s kontrolou impulzů. Významným faktorem je také častá přítomnost komorbidit, jako jsou závislosti na návykových látkách, které mohou snižovat zábrany a přispívat k manifestaci deviantního chování. Deviantní pachatelé často trpí pocity méněcennosti, sociální izolací a vnitřními konflikty souvisejícími s jejich sexuální preferencí, což může vést k chronickému stresu a maladaptivním copingovým strategiím.³¹

28

²⁹GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 41

³⁰TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 66

³¹GŘIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 43

Nedeviantní pachatelé TČPDSO představují heterogenní skupinu, u níž není primárním motivačním faktorem parafilie, ale kombinace jiných psychologických, sociálních a situačních faktorů. Tito pachatelé mají zachovanou normální sexuální preferenci, avšak z různých důvodů realizují své sexuální potřeby společensky nepřijatelným způsobem. Motivace nedeviantních pachatelů je často komplexní a může zahrnovat potřebu moci a kontroly, vyjádření hostility a agrese, kompenzaci pocitů méněcennosti nebo reakci na situační faktory, jako je intoxikace alkoholem či jinými návykovými látkami, stres nebo příležitost.³²

Mezi nedeviantními pachateli lze identifikovat několik typů. Prvním jsou situační pachatelé, kteří se dopouštějí sexuálních deliktů v důsledku specifických okolností, jako je absence běžně dostupného sexuálního partnera, intoxikace snižující zábrany nebo akutní stresová situace. Jejich trestná činnost je často jednorázová nebo epizodická a vyznačuje se nižší mírou plánování a organizovanosti. Druhým typem jsou pachatelé s poruchou osobnosti, zejména antisociální nebo narcistickou, u nichž je sexuální delikt součástí širšího vzorce antisociálního chování a porušování společenských norem. Tito pachatelé často vykazují nedostatek empatie, manipulativní chování a tendenci k externalizaci viny. Třetím významným typem jsou pachatelé motivovaní potřebou moci a kontroly, pro něž je sexuální násilí primárně prostředkem k demonstraci dominance a ponížení oběti. Jejich delikty jsou často charakteristické vysokou mírou agrese, která však nemá sexuální podtext jako u sadistických pachatelů.³³

Nedeviantní pachatelé se od deviantních liší také v charakteristikách jejich trestné činnosti. Zatímco deviantní pachatelé často vykazují specifický a relativně stabilní modus operandi, nedeviantní pachatelé jsou ve svém jednání variabilnější a více reagují na situační faktory. Jejich obětmi se častěji stávají osoby z jejich sociálního okolí, jako jsou partnerky, známé nebo kolegyně, na rozdíl od deviantních pachatelů, kteří si své oběti často vybírají na základě specifických charakteristik odpovídajících jejich parafilii. Nedeviantní pachatelé také častěji používají alkohol nebo jiné návykové látky před spácháním deliktu, což může sloužit jako prostředek k překonání zábran nebo jako pozdější omluva jejich chování.³⁴

³²JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Teoretik. Praha: Leges, 2021. s. 70

³³JŮZL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 53

³⁴TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 67

Z hlediska osobnostních charakteristik se u nedeviantních pachatelů často setkáváme s deficitem v oblasti sociálních dovedností, problémy s regulací emocí a nízkým sebevědomím. Mnozí z nich mají v anamnéze zkušenost s fyzickým nebo sexuálním zneužíváním v dětství, což může přispívat k rozvoji maladaptivních vzorců chování a postojů. Významným faktorem je také přítomnost kognitivních distorzí, tedy zkreslených přesvědčení a postojů týkajících se sexuality, genderových rolí a interpersonálních vztahů, které slouží k ospravedlnění a racionalizaci jejich chování.³⁵

2.1.5 Oběti trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti

Problematika obětí TČPDSO představuje významnou oblast viktimologického výzkumu, která je klíčová pro pochopení dynamiky sexuálního násilí, jeho dopadů a možností efektivní pomoci postiženým osobám. Oběti sexuálních deliktů tvoří heterogenní skupinu, jejíž členové se liší nejen demografickými charakteristikami, jako jsou věk a pohlaví, ale také mírou zranitelnosti, reakcí na viktimizaci a potřebami v oblasti následné podpory a péče. Pro účely komplexního porozumění této problematice je nezbytné analyzovat specifika různých skupin obětí, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat faktorům, které zvyšují riziko viktimizace a ovlivňují její dopady.³⁶

Věk představuje jeden z nejvýznamnějších faktorů zranitelnosti ve vztahu k TČPDSO. Dětské oběti sexuálního násilí tvoří specifickou skupinu, která vyžaduje zvláštní pozornost a přístup. Děti jsou obecně zranitelnější vůči sexuálnímu zneužívání z několika důvodů. Jejich fyzická slabost ve srovnání s dospělými pachateli, omezené kognitivní schopnosti potřebné k rozpoznání nebezpečí a nedostatečně rozvinuté sociální dovednosti je činí snadnějším cílem. Navíc děti často důvěřují dospělým autoritám a jsou vychovávány k poslušnosti, čehož může pachatel zneužít. Výzkumy ukazují, že přibližně 70-85 % případů sexuálního zneužívání dětí je páčáno osobou, kterou dítě zná a které důvěřuje, což významně komplikuje odhalení a řešení těchto případů.³⁷

Sexuální viktimizace v dětství má specifické charakteristiky a dopady. Na rozdíl od dospělých obětí, děti často nemají dostatečnou slovní zásobu a kognitivní schopnosti k tomu, aby plně porozuměly tomu, co se jim děje, a aby to mohly adekvátně verbalizovat. To může vést k tomu, že zneužívání zůstává dlouho neodhaleno. Navíc,

³⁵JŮZL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 57

³⁶VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 101

³⁷JŮZL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 79

pokud je pachatelem osoba blízká dítěti, může dítě prožívat hluboký konflikt mezi náklonností k této osobě a negativními pocity spojenými se zneužíváním. Dlouhodobé následky sexuálního zneužívání v dětství mohou zahrnovat posttraumatickou stresovou poruchu, depresi, úzkosti, poruchy příjmu potravy, sebepoškozování, problémy v interpersonálních vztazích a zvýšené riziko reviktimizace v dospělosti.³⁸

Adolescenti tvoří další specifickou věkovou skupinu obětí TČPDSO. Toto období je charakteristické hledáním identity, experimentováním a zvýšeným zájmem o sexualitu, což může v kombinaci s nedostatečnou životní zkušeností a tendencí k rizikovému chování zvyšovat zranitelnost vůči sexuálnímu násilí. Adolescenti jsou často viktimizováni svými vrstevníky nebo mladými dospělými, přičemž významnou roli hraje kontext romantických a sexuálních vztahů. Specifickým fenoménem je tzv. "date rape" (TČZ na schůzce), kdy k sexuálnímu násilí dochází v kontextu romantického setkání. Adolescentní oběti mohou čelit specifickým bariérám při hledání pomoci, jako je strach z reakce rodičů, obavy z nepochopení ze strany vrstevníků nebo nedůvěra v instituce.³⁹

Dospělé oběti sexuálního násilí se potýkají s odlišnými výzvami. Ačkoli disponují větší fyzickou silou a kognitivními schopnostmi než děti, mohou být zranitelnější v důsledku různých sociálních, ekonomických a psychologických faktorů. Například ženy žijící v násilných partnerských vztazích jsou často opakovaně viktimizovány svými partnery, přičemž sexuální násilí je součástí širšího vzorce kontroly a zneužívání. Ekonomická závislost, strach o děti nebo nedostatek sociální podpory mohou těmto ženám bránit ve vyhledání pomoci a opuštění násilného vztahu. Dospělé oběti také často čelí sekundární viktimizaci v důsledku nevhodných reakcí okolí nebo institucí, jako je policie nebo zdravotnická zařízení, což může prohlubovat jejich trauma a bránit procesu uzdravení.⁴⁰

Senioři představují často přehlíženou skupinu obětí sexuálního násilí. Jejich zranitelnost je zvýšena v důsledku fyzické slabosti, kognitivního úpadku, sociální izolace a často i závislosti na péči druhých. Sexuální násilí na seniorech je často páčáno pečovateli nebo jinými institucionálními pracovníky. Navíc, vzhledem ke generačním rozdílům v postojích k sexualitě a intimním tématům, mohou senioři

³⁸TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 75

³⁹JŮZL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 60

⁴⁰VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 105

pociťovat zvýšený stud a neochotu o své viktimizaci hovořit. Výzkumy naznačují, že sexuální násilí na seniorech je významně podhlášeným fenoménem, přičemž zvláště zranitelní jsou senioři s demencí nebo jinými kognitivními poruchami, kteří nemusí být schopni viktimizaci rozpoznat nebo o ní informovat.⁴¹

Pohlaví představuje další významný faktor zranitelnosti ve vztahu k TČPDSO. Ačkoli oběťmi sexuálního násilí se mohou stát osoby všech pohlaví, výzkumy konzistentně ukazují, že ženy a dívky jsou viktimizovány častěji než muži a chlapci. Tato genderová disproporce je vysvětlována kombinací biologických, psychologických a sociálních faktorů. Biologicky jsou ženy obecně fyzicky slabší než muži, což může zvyšovat jejich zranitelnost vůči fyzickému donucení. Z psychologického hlediska mohou některé ženy v důsledku socializace vykazovat vyšší míru submisivity a nižší asertivitu, což může komplikovat jejich schopnost bránit se nebo vyhledat pomoc. Sociální faktory zahrnují genderové nerovnosti, stereotypy a normy, které mohou přispívat k objektivizaci žen a legitimizaci sexuálního násilí.⁴²

Ženské oběti sexuálního násilí čelí specifickým výzvám a dopadům jako zranění, nechtěné těhotenství nebo různé psychické poruchy. Sociální dopady mohou zahrnovat stigmatizaci, narušení interpersonálních vztahů a profesního fungování. Ženy z marginalizovaných skupin, jako jsou etnické menšiny, migrantky, matky samoživitelky nebo ženy žijící v chudobě, mohou být zvláště zranitelné vůči sexuálnímu násilí a zároveň čelit dodatečným bariérám při hledání pomoci.⁴³

Mužské oběti sexuálního násilí představují často přehlíženou skupinu, která čelí specifickým výzvám. Společenské stereotypy o maskulinitě, které zdůrazňují sílu, nezranitelnost a sexuální dominanci mužů, mohou vést k tomu, že muži viktimizovaní sexuálním násilím pociťují zvýšený stud, vinu a zmatení ohledně své genderové identity. Tyto pocity mohou být zvláště intenzivní v případech, kdy obětí je heterosexuální muž a pachatelem jiný muž. Společenské mýty, jako je přesvědčení, že muži nemohou být znásilněni nebo že mužská erekce znamená souhlas, mohou dále komplikovat situaci mužských obětí a bránit jim ve vyhledání pomoci. Výzkumy naznačují, že muži méně často než ženy hlásí sexuální viktimizaci úřadům a méně často

⁴¹JUŽL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 60

⁴²GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 68

⁴³TOMÁŠEK, Jan. Úvod do kriminologie. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024. s. 77

vyhledávají odbornou pomoc, což může prohlubovat jejich trauma a komplikovat proces uzdravení.⁴⁴

Osoby s nestandardní sexuální orientací nebo genderovou identitou tvoří další skupinu, která je zvýšeně zranitelná vůči sexuálnímu násilí. LGBTQ+ jedinci čelí zvýšenému riziku viktimizace v důsledku homofobních a transfobních postojů ve společnosti. Navíc mohou čelit dodatečným bariérám při hledání pomoci, jako je strach z diskriminace ze strany institucí nebo obava z nedobrovolného "coming outu". Specifickým fenoménem je tzv. "korektivní TČZ", kdy je sexuální násilí motivováno snahou "napravit" nebo "vyléčit" sexuální orientaci nebo genderovou identitu oběti.⁴⁵

Osoby s mentálním nebo fyzickým postižením představují další vysoce zranitelnou skupinu. Jejich zranitelnost je zvýšena v důsledku závislosti na péči druhých, komunikačních bariér, sociální izolace a často i nedostatečného sexuálního vzdělání. Navíc, v případě osob s mentálním postižením může být komplikované rozpoznat a prokázat absenci souhlasu, což může vést k nižší míře stíhání těchto případů. Výzkumy naznačují, že osoby s postižením jsou viktimizovány sexuálním násilím 4-10krát častěji než obecná populace, přičemž pachatelé jsou často osoby, které o ně pečují nebo s nimi jinak přicházejí do kontaktu v rámci institucí.⁴⁶

2.2 Vývoj legislativy trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti na území České republiky

Sexuální delikty, včetně TČZ, byly integrální součástí nekodifikovaného obyčejového práva od počátku středověku. Mezi prvními zaznamenanými dokumenty je „Zákon sudnyjljudem“ zřejmě vytvořený v průběhu 9. století na území Velké Moravy. Obsahuje 32 článků, z nichž některé se věnují otázkám, jako je cudnost, cizoložství, incest, polygamie, TČZ a sexuální zneužívání⁴⁷. Mezi trestněprávní normy, které stanovily tresty za polygamii a cizoložství, patří například Břetislavovy dekrety z roku 1039. Z 12. století lze nalézt zdroje feudálního práva zahrnující trestněprávní ustanovení, které byly součástí jak zemského, tak městského práva. Zemské právo

⁴⁴GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: WoltersKluwer, 2019. s. 50

⁴⁵JUŽL, Miloslav. Kriminologie. Praha: Grada, 2024. s. 63

⁴⁶VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. Základy kriminologie a trestní politiky. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. s. 106

⁴⁷BALÍK, Stanislav. *Právní dějiny evropských zemí a USA: (stručný nástin)*. 5. rozšířené vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 183

zahrnovalo vyhlášení panovníka i nepsané právní tradice⁴⁸. Z období 14. století pocházejí právní díla, jako Rožmberská kniha, Řád práva zemského či Práva zemská česká, ve kterých je mimo jiné upraveno trestání za TČZ. V těchto případech byla na poškozenou ženu kladena povinnost dokázat, že se proti pachatelovi aktivně bránila⁴⁹.

V 16. století dosáhla tvorba definic TČ svého vrcholu s kodifikacemi, z nichž jednou z nejvýznamnějších bylo Vladislavské zřízení zemské, vydané v roce 1500. Tento zákoník, obsahující 554 článků, zahrnoval i normy trestního práva. Práva městská Království českého dále uváděly různé delikty proti morálce, včetně kuplířství, TČZ, cizoložství, incestu, sodomie a dalších. Značně tvrdé postihy se vztahovaly na ty, kteří se dopustili incestu, homosexuality, zoofilie nebo zneužívali nezletilé dívky či jeptišky⁵⁰.

Starověké tresty ve 12.–14. století se za TČZ ukládaly pouze peněžité sankce, případně fyzický trest v podobě bičování. V 16. století TČZ bylo ve společnosti považováno za vážný TČ a bylo za něj vyžadováno přísné postihnutí, včetně smrti useknutím hlavy nebo ukřižováním na kole. Od roku 1620 se uplatňovalo na českém území Koldínův zákoník městského práva a Obnovené zřízení zemské⁵¹. Následovalo vydání TZ Josefa I. (Constitutio Criminalis Josephina – 1707), což byl první samostatný TZ v historii českých zemí. V roce 1768 pak Marie Terezie představila nový zákoník, ve kterém byly TČPDSO trestány rovněž smrtí. Podobným způsobem bylo postihováno i sexuální zneužívání dívek mladších 12 let, stejně tak sodomie a kuplířství⁵².

Důkazní povinnost spočívala vždy na poškozené ženě, která musela prokázat svůj odpor a volání o pomoc. Výjimku tvořily prostitutky a ženy s pochybnou morálkou, které právo na soud při TČZ neměly. Zajímavý je fakt, že TČPDSO byly stíhány převážně mezi nižšími společenskými třídami, zatímco u aristokracie docházelo k jejich postihování jen zřídka⁵³.

První kodex, který přistupoval k trestnímu právu z modernějšího hlediska, byl osvěcenský TZ Josefa II. z roku 1787. V oblasti sexuálních TČ tento zákoník přinesl

⁴⁸MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Leges, 2010. s. 75

⁴⁹VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. s. 127

⁵⁰BALÍK, Stanislav. *Právní dějiny evropských zemí a USA: (stručný nástin)*. 5. rozšířené vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 205

⁵¹HRDINA, Ignác Antonín. *Dějiny pramenů kanonického práva*. Karolinum, 2022. s. 159

⁵²VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. s. 142

⁵³HRDINA, Ignác Antonín. *Dějiny pramenů kanonického práva*. Karolinum, 2022. s. 249

změnu ve smyslu nahrazení trestu smrti jinými formami trestů mučení. Trest smrti byl zrušen zcela. Na tento zákoník navázal v roce 1803 Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích císaře Františka II., který se týkal jak hmotného, tak procesního trestního práva. Mezi nové zločiny patřilo „násilné smilstvo“ a „zprznění.“ Po založení Československé republiky v roce 1918 došlo k přejímání právních norem platných v době Rakousko-Uherska, včetně trestního práva⁵⁴.

Dle některých pramenů nebyla TČPDSOv minulosti tak častá jako v dnešní době. Zejména ve středověku byl sexuální styk obvyklým aktem, ke kterému bylo poměrně snadné ženu přesvědčit, a to i navzdory rozmachu křesťanství a církve napříč celou společností. Sexuální styk byl obecně snadno dostupný a to i v důsledku prostituce, proto nevznikala u mužů potřeba vyhledávat styk nedobrovolný. Změna nastala až v době, kdy se začal snižovat počet dětí v rodinách. Jelikož nebyla dostupná antikoncepce, odmítání pohlavního styku se stalo hlavním přístupem k zabránění početí. Této příčině lze přičítat nárůst četnosti TČZ v průběhu staletí⁵⁵.

Změna v legislativě přišla po roce 1948, kdy se k moci dostali komunisté. Národní shromáždění TZ schválilo 12. července 1950 jako zákon. č. 86/1950 Sb. Tento zákon se odlišoval od středoevropské právní tradice a našel inspiraci v sovětském právu⁵⁶. Byl rozdělen na obecnou a speciální část, přičemž speciální část obsahovala deset kapitol, které odrážely tehdejší politické klima. V rámci trestního zákona z roku 1950 byly TČPDSO zařazeny mezi Trestné činy proti svobodě a důstojnosti člověka (Hlava VII.). Tato hlava obsahovala zvláštní části šesti sexuálně motivovaných TČ, které zahrnovaly TČZ, sexuální zneužívání, pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví, incest, obchodování se ženami a ohrožení mravnosti⁵⁷.

Některé z výše uvedených TČ lze nalézt i v současném TZ, a to konkrétně se jedná o TČZ, pohlavní zneužití a incest. Rozdíly mezi dřívějšími a současnými úpravami sexuálních TČ jsou patrné také ve způsobu definice jednotlivých deliktů. Například TČZ podle zákona z roku 1950 se dopustil „*ten, kdo donutil ženu k souloži použitím násilí nebo hrozby násilí, nebo kdo zneužil její bezbrannosti k tomuto účelu*“⁵⁸. Přestože je definice TČZ velmi podobná té současné, je patrné, že obětí mohla být jen žena, na

⁵⁴MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Leges, 2010, s. 102

⁵⁵HRDINA, Ignác Antonín. *Dějiny pramenů kanonického práva*. Karolinum, 2022, s. 262

⁵⁶BALÍK, Stanislav. *Právní dějiny evropských zemí a USA: (stručný nástin)*. 5. rozšířené vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 209

⁵⁷MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Leges, 2010, s. 152

⁵⁸MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Leges, 2010, s. 215.

rozdíl od současné PU, která nečiní rozdíl v pohlaví oběti. V rámci analytické části je popsán případ TČZ muže jiným mužem, což dle tohoto zákona nemohlo být právně posouzeno jako TČZ. Změnouoproti dřívější legislativě je také možnost trestat TČZ i v rámci manželství.

2.3 Sexuálně motivované trestné činy podle trestního zákoníku

TČPDSOpředstavují jednání, která jsou v konfliktu s etickými standardy společnosti ohledně sexuálních vztahů. Tyto zločiny nejenom že chrání lidskou důstojnost, ale i svobodu volby v sexuálních vazbách, morální a fyzický rozvoj dětí, který by mohl být ohrožen díky příliš brzkým sexuálním kontaktům, eugenické cíle v souvislosti se sexuálními aktivitami mezi příbuznými a sexuální morálku dospělých⁵⁹.

TČPDSO zahrnují širší spektrum TČ, neboť pokrývají i delikty, které jsou motivovány touhou po zisku, například ty, které zahrnují prvek vykořisťování. Na druhou stranu sexuálně motivované zločiny předpokládají, že pachatel je hnán touhou po bezprostředním sexuálním uspokojení, a to, jakým způsobem toho dosahuje, je považováno za TČ⁶⁰.

2.3.1 Trestný čin znásilnění dle §185 trestního zákoníku

Dle ustanovení § 185 TZ se uvádí, že „*kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebokdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.*“

TČZ bývá obecně chápáno jako akt nedobrovolného spojení pohlavních orgánů muže a ženy. Je důležité pochopit odlišnosti v laické a právní terminologii, rozlišit od sebe konkrétní pojmy jako pohlavní styk a soulož. Pojem pohlavní styk je z právního hlediska chápán v širším smyslu jako jakákoliv aktivita, která slouží k uspokojení sexuální potřeby s tělem jiné osoby, včetně dotýkání se genitálií nebo prsou. Soulož je specifitější termín, který popisuje spojení mužských a ženských pohlavních orgánů, minimálně s částečným zavedením mužského pohlavního údu do ženské vaginy, bez závislosti na dosažení sexuálního uspokojení. Když se hovoří o „pohlavním styku provedeném způsobem srovnatelným se souloží“, myslí se tím situace, kdy dochází ke kontaktu pohlavních orgánů, ale nedochází k jejich spojení ve smyslu tradiční

⁵⁹JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Leges, 2021. s. 306

⁶⁰ROMŽA, Sergej a BRUNA, Eduard. *Hodnoty trestného práva, kriminalistiky, kriminologie, forenzních a bezpečnostních věd v teorii a praxi: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h.c. mult.* Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 154

soulože⁶¹. TČZ stanoví různou výši TOS v závislosti na okolnostech spáchání tohoto TČ. Tresty se zvyšují, pokud TČ doprovázejí další závažné okolnosti. Informace obsažené v tomto paragrafu lze shrnout do několika klíčových bodů, a to základní definice TČ a stanovený trest, při neplnění závažnějších okolností a trestnost přípravy⁶².

Přesněji je definován slovy „*kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán (...)*”⁶³.

Osoba, která donutí jinou osobu k sexuálnímu aktu pod hrozbou násilí, využitím jejího bezmocného stavu nebo skrze přímé násilí, bude čelit TOS na období 6 měsíců až 5 let. Pokud je tato činnost spáchána s použitím zbraně, na dítěti, nebo pokud jde o penetrativní sexuální akt srovnatelný s pohlavním stykem, trest pro pachatele se zvyšuje na rozmezí dvou až deseti let vězení. V situacích, kdy obětí je dítě mladší patnácti let nebo pokud TČ vyústí v těžkou újmu na zdraví, TOS se pak pohybuje mezi pěti až dvanácti lety. Nejzávažnější trest, deset až osmnáct let TOS, je vyhrazen pro případy, kdy pachatel svým TČ způsobí smrt oběti. Zákon rovněž stanovuje, že příprava k takovému TČ je sama o sobě trestná⁶⁴.

Dopady TČZ na oběť jsou často dlouhodobé a mohou zahrnovat nejen fyzické, ale zejména psychické trauma. Závažnost TČ není dána pouze fyzickým útokem, ale také psychickými následky pro oběť⁶⁵. Oběti TČZ se mohou potýkat s řadou obtíží v důsledku prožitého trauma. Může dojít k výrazným změnám v jejich sexuálním životě, včetně možných obtíží v budoucích partnerských vztazích. Trauma způsobené TČZ může vést k obtížím ve vztahu k opačnému pohlaví, k pocitům úzkosti, depresi nebo k posttraumatické stresové poruše. Tyto psychické následky mohou být stejně závažné jako případné fyzické zranění. TČZ není jen otázkou okamžiku, ve kterém došlo k TČ, je to zásah do celého života oběti⁶⁶.

⁶¹GŘIVNA, Tomáš a MULÁK, Jiří. *Symbióza trestního práva a kriminologie: k odkazu prof. Oto Novotného*. WoltersKluwer, 2022. s. 103

⁶²ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

⁶³ČESKO. § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

⁶⁴ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

⁶⁵JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Leges, 2021. s. 310

⁶⁶GŘIVNA, Tomáš a DRÁPAL, Jakub. *Kriminologie pro 21. století: perspektiva kriminologické výuky na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a v České republice*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 124

Existují různé typy TČZ vycházející z pohnutek pachatele. V některých případech je cílem útočníka nejen fyzicky, ale i psychicky ublížit oběti (tzv. agresivní TČZ). Tento typ agrese, kde sexualita slouží jako prostředek k ponižování, může být motivován i touhou po pomstě. Další formou je situace, kdy pachatel hledá potvrzení své mužnosti a je přesvědčen o tom, že oběť si přeje být napadena, což je však omyl. Existuje i sadistický typ nebo skupinové TČZ. Tyto různé motivace a formy TČZ odrážejí komplexní a mnohvrstevnatou povahu tohoto TČ, naznačující potřebu rozmanitých přístupů v prevenci a řešení⁶⁷.

Ministerstvo spravedlnosti ČR⁶⁸ předložilo vládě k projednání novelu TZ a dalších souvisejících zákonů, která nově definuje TČZ. Cílem této novely je přizpůsobit PU modernímu pojetí, které se odklání od konceptu TČZ jako pohlavního styku vynuceného silou a nahrazuje jej konceptem pohlavního styku bez souhlasu oběti. Navrhovaná úprava vychází z principu „ne znamená ne“. TČ je tedy spáchán, pokud pachatel jedná proti seznatelné vůli oběti nebo zneužije její bezbrannosti. Bezbrannost zahrnuje případy, kdy oběť není schopna z určitého objektivního důvodu utvářet svou vůli nebo ji projevit, případně je tato schopnost podstatně snížena. Mezi tyto důvody patří například nemoc, duševní porucha, spánek, silná opilost, zdravotní hendikep, silný ochromující stres, spoutání a další., „*Znak bezbrannosti poškozené trestným činem TČZ podle § 185 odst. 1 alinea 2 TZ může být naplněn i v důsledku velmi nízkého věku (např. pět let), vzhledem k němuž oběť není schopna adekvátně projevit svou vůli, pochopit jednání pachatele a bránit se mu, i když netrpí duševní poruchou, měla pozitivní vztah k pachateli a jeho jednání nevnímala jako něco, co by jí ublížovalo.*“⁶⁹

Návrh zákona vychází z předpokladu, že pokud je osoba schopna projevit svůj nesouhlas se sexuálním aktem, měla by tak učinit, ať již verbálně nebo neverbálně (gestem, zaujetím obranné pozice, pláčem). Případy, kdy tak oběť nemůže učinit pro určitou objektivní překážku fyzické nebo psychické povahy, se navrhuje řešit zakotvením výslovné definice bezbrannosti v TZ. Výčet důvodů bezbrannosti je přitom

⁶⁷KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Jessenius. Maxdorf, 2008. s. 56

⁶⁸ŘEPKA, Vladimír. *Ministerstvo předkládá vládě novelu trestního zákoníku – redefinici znásilnění*. Online. In: justice.cz, 2023. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/ministerstvo-predklada-vlade-novelu-trestniho-zakoniku-redefinici-znasilneni>. [citováno 2024-05-24].

⁶⁹Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2021, sp. zn. 7 Tdo 833/2021, ECLI:CZ:NS:2021:7.TDO.833.2021.1

otevřený, což umožňuje pod tento pojem zařadit i další výslovně neuvedené obdobné důvody⁷⁰.

Chybný předpoklad pachatele, že poškozená osoba souhlasí s pohlavním stykem, nemůže být automaticky prisuzován jen tomu, že poškozená osoba kvůli své fyzické nebo psychické bezbrannosti, do které byla úmyslně uvedena pachatelem v době spáchání TČ, nevyjádřila svůj nesouhlas. Tento přístup naznačuje důležitost pochopení, že nesouhlas nemusí být vždy vyjádřen přímo a že pachatelé nemohou ospravedlnovat své TČ odkazem na předpokládaný souhlas založený na nevyjádření nesouhlasu poškozené osoby, zejména pokud byla tato osoba ve stavu bezbrannosti⁷¹.

Z pohledu českého trestního zákoníku (ČTZ) se jeví jako vhodné inspirovat se zahraničními PU a omezit TČZ pouze na soulož a jiné pohlavní styky provedené obdobným způsobem, tedy na tzv. penetrační činy. Méně závažné sexuální praktiky nepenetrační povahy by bylo vhodné vyčlenit do samostatného nového TČ, který by mohl být označen jako sexuální útok. Toto rozdělení by umožnilo vhodněji nastavit výši trestních sazeb TOS s ohledem na závažnost spáchaného činu. Taková PU by přispěla k přesnějšímu vymezení jednotlivých TČPDSO a k spravedlivějšímu postihu pachatelů těchto TČ⁷². Podobně je koncipován TČ sexuální násilí dle § 200 slovenského trestního zákoníku (STZ).

2.3.2 Trestný čin sexuálního nátlaku dle § 186 trestního zákoníku

Ustanovení § 186 TZ uvádí, že *„kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.“*

Sexuální nátlak zahrnuje situaci, kdy jedna osoba vyvíjí na druhou psychický, emocionální nebo fyzický tlak, aby dosáhla sexuálních interakcí bez souhlasu té druhé osoby. Tento typ nátlaku může přijít v mnoha formách, včetně vydírání, manipulace,

⁷⁰Tamtéž.

⁷¹ČESKO. *Usnesení Nejvyššího soudu, 3 Tdo 929/2011-37*. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/FEF66BBC5C56915CC12588AF003D4641/\\$file/3%20tdo%20929_2011.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/FEF66BBC5C56915CC12588AF003D4641/$file/3%20tdo%20929_2011.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].

⁷²ŘEPKA, Vladimír. *Ministerstvo předkládá vládě novelu trestního zákoníku – redefinici znásilnění*. Online. In: justice.cz, 2023. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/ministerstvo-predklada-vlade-novelu-trestniho-zakoniku-redefinici-znasilneni>. [citováno 2024-05-24].

hrozby nebo využití autority či moci k donucení⁷³. § 186 TZ⁷⁴ se zabývá TČSN. Tento paragraf podrobně definuje různé formy tohoto TČ a stanovuje tresty odpovídající závažnosti jednotlivých případů. Paragraf stanovuje různé trestní rámce v závislosti na konkrétních okolnostech spáchání TČ. Tresty se pohybují od 6 měsíců až po 16 let TOS, přičemž přitěžující okolnosti jsou trestány přísněji.

Přesněji je definován slovy „*kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti (...). Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu*”⁷⁵.

Osoba, která donutí jinou osobu k sexuálním aktivitám, jako je masturbace, exhibicionismus či jiným podobným činnostem prostřednictvím násilí, hrozby násilím nebo vyhrožování vážnými důsledky či využitím jejího bezmocného stavu, bude čelit trestu vězení v délce 6 měsíců až 4 let nebo může být odsouzena k zákazu činnosti. Tento trest se rovněž vztahuje na ty, kteří zneužijí závislost postižené osoby nebo své postavení, vliv či důvěryhodnost k vyvolání sexuálního chování⁷⁶.

Pokud je TČ spáchán na dítěti nebo s účastí více osob, trest se zvyšuje na 1–5 let vězení. Pokud je TČ spáchán s použitím zbraně, na osobě ve výkonu trestu či v jiném stavu omezené osobní svobody nebo je pachatel členem organizované skupiny, trest se zvyšuje na dva až osm let vězení. Jestliže je obětí TČ dítě mladší patnácti let nebo pokud TČ vyústí v těžkou újmu na zdraví, trest se zvyšuje na pět až dvanáct let TOS⁷⁷. Nejzávažnějším případem je, pokud TČ vyústí ve smrt oběti, což následně vede k TOS v délce deseti až šestnácti let. Je také důležité uvést, že jakákoli příprava k tomuto TČ je taktéž trestná⁷⁸.

⁷³BRUNA, Eduard a BRUNOVÁ, Markéta. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Vysoká škola finanční a správní, 2020.s. 167

⁷⁴ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

⁷⁵ČESKO. *§ 185 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

⁷⁶ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023. s. 509

⁷⁷PUŠ, Jaroslav. *Právo trestní*. Trivis, 2023. s. 412

⁷⁸ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023.s. 513

2.3.3 Ostatní trestné činy v sexuální oblasti

Hlava III. Trestního zákoníku dále obsahuje další TČv sexuální oblasti, a to v §186–§193b, dále také v §202 Hlavy IV. Trestního zákoníku (svádění k pohlavnímu styku). V rámci analýzy skutkových podstat v analytické části práce jsou některé z těchto TČ souzeny souběžně s TČZ či TČSndle § 185 a 186 TZ⁷⁹.

§187 TZ stanoví, že „*kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.*“ Jakékoli sexuální jednání s osobou mladší patnácti let je považováno za pohlavní zneužití a je postihováno v závislosti na závažnosti případu různou délkou TOS. Tato skutečnost je specifikována v několika bodech. V případě, že jedinec má pohlavní styk s dítětem nebo ho sexuálně zneužívá jiným způsobem, bude mu uložen TOS v rozmezí jednoho až osmi let. Jestliže přitom pachatel zneužije dítě, které mu bylo svěřeno do péče, a využije ke zneužití své pozice, důvěry nebo vlivu, trest se zvyšuje na dvě až deset let TOS. Pokud zneužití vede k vážnému poškození zdraví dítěte, zákon předepisuje trest v délce pěti až dvanácti let ve vězení. Ve velmi tragickém případě, kdy by zneužití mělo za následek smrt dítěte, se pachatel může potýkat s TOSdeset až osmnáct let. Důležitým aspektem je, že i samotná příprava k pohlavnímu zneužití dítěte podléhá trestní odpovědnosti⁸⁰⁸¹.

§188 TZ se zabývá tématem incestu, tedy pohlavním stykem mezi příbuznými. Zákon specifikuje, že pohlavní styk mezi příbuznými v přímé linii nebo mezi sourozenci je TČ, za který může být uložen TOSAž na 3 roky⁸².

§189 TZ stanovuje tresty za jednání související s kuplířstvím. Dle §189 odst. 1 TZ „*kdo jiného přiměje, zjedná, najme, zláká nebo svede k provozování prostituce, nebokdo kořistí z prostituce provozované jiným,bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“ Jedná se o situace, kdy osoba vykonává činnosti, které mají za cíl přimět jinou osobu k prostituci, ať už tím, že ji najme, přesvědčí, láká nebo jiným způsobem vede k tomu, aby se prostituce věnovala. Stejně tak jsou sankcionovány případy, kdy někdo těží z prostituce provozované jinou osobou. Za takovéto jednání lze uložit TOSv rozmezí 6 měsíců až

⁷⁹BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023. s. 210

⁸⁰ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 3. vydání*. C.H. Beck, 2023.s. 579

⁸¹BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023. s. 211

⁸²Tamtéž s. 211

4let, zákaz vykonávání určité činnosti nebo propadnutí některých věcí. Závažnější tresty jsou předvídány pro případy, kdy pachatel spáchá tento TČ s cílem získat značný prospěch pro sebe či pro jiného, nebo pokud jedná jako člen organizované skupiny. V takových situacích je možné uložit TOSna 2–8 let. Pokud by kuplířstvím bylo způsobeno těžké zranění, zákon předpokládá ještě přísnější postih, a to TOSna 5–12 let nebo propadnutí majetku. Nejzávažnější formou trestu, která je stanovena pro případy, kdy by kvůli kuplířství došlo k úmrtí, je TOSna 8–15 let nebo také propadnutí majetku⁸³⁸⁴.

V souvislosti s ochranou mládeže a dětí před morálně škodlivými vlivy stanoví §190 TZ několik důležitých ustanovení. Jedním z nich je problematika provozování prostituce v prostředí, kde by mohlo dojít k ohrožení mravního vývoje dětí. Za to hrozí 2-3 rokyTOS. V případě opakovaného nebo současného páčání tohoto TČ na více místech se trest zvyšuje na 6 měsíců až 5 let TOSnebo k propadnutí majetku⁸⁵.Zbylé části se věnují dětské pornografii a zneužívání dětí. Další významnou oblastí je šíření pornografie, kde zákon trestá výrobu, import, export, distribuci či poskytování pornografických materiálů, které obsahují násilí, neúctu k člověku, zobrazují pohlavní styk se zvířetem nebo jsou jakýmkoliv způsobem přístupné dětem. Za takové jednání hrozí TOSaž na dva roky, zákaz činnosti nebo propadnutí věci⁸⁶.

Osoba, která zneužije nebo jinak přiměje dítě k účasti na tvorbě pornografického materiálu nebo z toho získává prospěch, čelí trestu. Podle § 193 zákona trestná činnost zahrnující výrobu pornografie s využitím dětí se trestá odnětím svobody na dobu jednoho až pěti let. Jestliže pachatel spáchá tento TČ v organizované skupině nebo s cílem získat významný prospěch pro sebe nebo někoho jiného, trest se zvyšuje na dva až šest let. Pokud je TČ spáchán členem organizované skupiny, která působí v několika státech, nebo s úmyslem získat velmi významný prospěch, doba TOSse může prodloužit až na tři až osm let. Dále § 193a upravuje situaci, kdy jedinec se účastní pornografického představení nebo podobného vystoupení, v němž figuruje dítě. Za takovou účast může být uložen TOSaž na dobu dvou let. Pokud jde o § 193b, tento paragraf se zaměřuje na osobu, která navrhne setkání s dítětem mladším patnácti let s

⁸³PUŠ, Jaroslav. *Právo trestní*. Trivis, 2023. s. 452

⁸⁴Tamtéž s. 453

⁸⁵GRIVNA, Tomáš a MULÁK, Jiří. *Symbióza trestního práva a kriminologie: k odkazu prof. Oto Novotného*. WoltersKluwer, 2022. s. 110

⁸⁶BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023. s. 213

úmyslem spáchat určené TČ, včetně těch se sexuální motivací. Za takové navazování nedovolených kontaktů s dítětem hrozí TOSaž na dva roky⁸⁷.

Nesystematicky je v §202 Hlavě IV. TZ vymezeno svádění k pohlavnímu styku s dítětem, spadá pod TČproti rodině a dětem společně s TČ jako mravní ohrožení výchovy. Dle §202 odst. 1 a 2 TZ „*kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplatu, výhodu nebo prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem. Stejně bude potrestán, kdo vykoná pohlavní styk s dítětem nebo se účastní jeho pohlavního sebeukájení, obnažování nebo jiného srovnatelného chování za účelem vlastního pohlavního uspokojení, jestliže tomuto dítěti nebo jinému byla za to nabídnuta, slíbena nebo poskytnuta úplata, výhoda nebo prospěch.*“

Pokud někdo nabídne, slíbí, nebo dá dítěti či jiné osobě něco výměnou za sexuální akt s dítětem, masturbaci dítěte, jeho exhibicionismus nebo jiné podobné sexuálně motivované jednání, bude se tento TČ trestat až dvouletým vězením nebo finanční pokutou⁸⁸.

Osoba, která se dopustí pohlavního styku s dítětem, se zapojí do jeho masturbace, exhibicionismu nebo jiného srovnatelného sexuálně motivovaného jednání za situace, kdy bylo dítěti či jiné osobě za tyto TČ nabídnuto, slíbeno nebo poskytnuto jakékoli protiplnění, výhodu, či benefit, bude rovněž stíhána⁸⁹. Za závažnější lze považovat případy, kdy jsou tato jednání spáchána s dítětem mladším patnácti let, pokud bylo jednání motivováno obzvláště zavrženíhodnými pohnutkami, pokud pachatel v takovém jednání pokračoval po delší dobu nebo pokud k takovým TČdošlo opakovaně. V těchto případech bude pachatel odsouzen k TOSna šest měsíců až pět let⁹⁰.

⁸⁷ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

⁸⁸Tamtéž.

⁸⁹PUŠ, Jaroslav. Právo trestní. Trivis, 2023.s. 480

⁹⁰ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

3 ANALÝZA SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÉHO ČINU ZNÁSILNĚNÍ PODLE § 185 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU A VÝKLAD VYBRANÝCH ZÁKONNÝCH ZNAKŮ

Tato kapitola se věnuje komplexní analýze skutkové podstaty TČZ, který představuje jeden z nejzávažnějších zásahů do sexuální integrity a svobody rozhodování člověka. TČZ je v ČTZ upraveno v § 185 a patří mezi TČPDSO. Text podrobně rozebírá zákonné znaky tohoto TČ v jeho základní i kvalifikovaných skutkových podstatách, přičemž zvláštní pozornost je věnována výkladu specifických pojmů, jako jsou pohlavní styk, bezbrannost, donucení či násilí. V rámci analýzy jsou identifikovány jednotlivé obligatorní znaky skutkové podstaty – objekt, OSTČ, subjekt a SSTČ, a to i s přihlédnutím k relevantní judikatuře. Kapitola se rovněž zabývá problematikou přičetnosti pachatele, včetně specifických otázek souvisejících s vlivem návykových látek, a podmínkami trestnosti přípravy tohoto TČ. Pozornost je věnována také dopadům připravované novely TZ, která má přinést významné změny v posuzování bezbrannosti dětských obětí a stanovit novou věkovou hranici 12 let jako presumovanou hranici bezbrannosti.

TČZ podle § 185 odst. 1 TZ⁹¹: „*Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.*“

Z hlediska závažnosti se jedná o základní skutkovou podstatu TČ (SPTČ), protože jsou zde poprvé vyjádřeny zákonné znaky tohoto TČ. Dle vyjádření v zákoně se jedná o skutkovou podstatu popisnou, protože popisuje znaky TČ. Z hlediska struktury je tato skutková podstata složitá, z důvodu zmnožení znaků téhož druhu, v daném případě znaku OSTČ, způsobu jednání, tj. pohrůžka násilí, násilí, jiná těžká újma a další⁹².

Objektem TČ je zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře.

⁹¹ČESKO. § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

⁹²BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023. s. 252

OSTČse rozumí donucení jiného k pohlavnímu styku násilím, pohrůzkou násilí, pohrůzkou jiné těžké újmy nebo zneužitím bezbrannosti. Obligatorními znaky jsou jednání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem⁹³.

Pohlavním stykem se rozumí soulož a jiné pohlavní styky provedené způsobem srovnatelným se souloží (orální, anální sex apod.). Soulož je spojení pohlavních orgánů muže a ženy. Násilí je použití fyzické síly k překonání nebo zamezení vážně míněného odporu. Pohrůzka násilí je záměr použít fyzickou sílu, pokud oběť nesplní požadavky pachatele. Pohrůzka jiné těžké újmy je hrozba způsobení vážné újmy na zdraví, cti, majetku apod. Bezbrannost je stav, kdy oběť není schopna projevit svou vůli nebo klást odpor (např. v bezvědomí, spánku, pod vlivem omamných látek atd.)⁹⁴.

Donucení zahrnuje situace, kdy „*vážně míněný nesouhlas s pohlavním stykem ve formě soulože může oběť zločinu TČZ podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a) TZ, která je v důsledku stresu neschopna verbální komunikace, projevit pouze způsobem chování, zejména polohou těla v podobě zaujetí pasivní obranné pozice, znemožňující provedení soulože. Pachatel naplní svým jednáním znak donucení objektivní stránky uvedeného zločinu, jestliže tuto její polohu násilně změní tak, aby mohl soulož provést.*“⁹⁵

Stav bezbrannosti je diskutován v české právní praxi. Nejvyšší soud ČR rozhodl dne 24. srpna 2011 o zamítnutí dovolání obžalovaného MUDr. M. G. proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem. MUDr. M. G. byl původně uznán vinným za TČpoškození cizích práv, který se měl dopustit během vaginálního vyšetření pacientky, když jí bez jejího souhlasu zasunul penis do pochvy. Krajský soud v Ústí nad Labem však jeho jednání překvalifikoval na TČZdle §186 TZ s odůvodněním, že obžalovaný zneužil bezbrannosti pacientky k souloži. Stav bezbrannosti podle § 241 odst. 1 TZ nemusí být chápán pouze jako absolutní bezbrannost, což znamená, že poškozený jedinec není schopen vyjádřit svůj souhlas či nesouhlas v kontextu pohlavního styku s útočníkem nebo se proti němu bránit. Toto ustanovení rovněž pokrývá situace, kdy jsou tyto schopnosti výrazně omezené. Jako příklad lze uvést pacienta podstupujícího lékařský zákrok, během něhož je kvůli způsobu provedení zákroku výrazně omezen v možnosti vnímat lékařovy postupy a adekvátně na ně

⁹³BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Masarykova univerzita, 2023. s. 129

⁹⁴ROMŽA, Sergej a BRUNA, Eduard. *Hodnoty trestného práva, kriminalistiky, kriminologie, forenzních a bezpečnostních věd v teorii a praxi: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h.c. mult.* Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 285

⁹⁵Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 04. 08. 2021, sp. zn. 8 Tdo 699/2021, ECLI:CZ:NS:2021:8.TDO.699.2021.1

reagovat, například ženu během gynekologického vyšetření. V případě, že lékař v takové situaci uskuteční pohlavní styk s pacientem, dojde k naplnění zákonného znaku zneužití stavu bezbrannosti dle zmíněného ustanovení⁹⁶.

Subjekt TČ je obecný, tzn. pachatelem může být trestně odpovědná fyzická osoba. Osoba, která se dopustí TČZ, se stává trestně odpovědným jedincem, pokud její činy splňují definici tohoto závažného zločinu. Podmínkou pro vznik trestné odpovědnosti je dosažení věku minimálně 15 let podle §11 TZ a mentální způsobilost jednat rozumně (příčetnost), která je negativně vymezena v §12 TZ. V případě, že je pachatelem mladistvý, je třeba, aby byl dostatečně duševně a mravně vyspělý, aby mohl být schopen chápat své činy a pochopit jejich negativní dopady na společnost. V takovém případě se však nejedná o TČ, ale o provinění⁹⁷.

Další otázkou je příčetnost pachatele. TZ klasifikuje dva stupně snížené příčetnosti, a to zmenšená nepřičetnost dle § 27 TZ a nepřičetnost dle § 26 TZ: „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu nemohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.*“ a „*Kdo pro duševní poruchu v době spáchání činu měl podstatně sníženou schopnost rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, je zmenšeně příčetný*“⁹⁸⁹⁹.

Rozumové schopnosti mohou být ovlivněny prostřednictvím návykových látek, což však nemůže být bráno jako polehčující okolnost, ale naopak. Je zřejmé, že na ně se § 26 a 27 TZ nevztahuje, naopak mohou být brány jako okolnost přitěžující. Pokud se rozumí, že se pachatel úmyslně dostal do stavu, kdy není příčetný, a to s předem daným úmyslem spáchat v takovém stavu určitý TČ, například TČZ. V takové situaci se předpokládá, že vinu za TČnese plně, jako by k nepřičetnosti nedošlo, a nepřičetnost se může dokonce považovat za faktor, který trest zpřísňuje. Je to například v případech, kdy se pachatel opije s úmyslem překonat své morální zábrany pro spáchání násilného

⁹⁶ČESKO. *Usnesení Nejvyššího soudu*, 3 Tdo 929/2011-37. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/FEF66BBC5C56915CC12588AF003D4641/\\$file/3%20tdo%20929_2011.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/FEF66BBC5C56915CC12588AF003D4641/$file/3%20tdo%20929_2011.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].

⁹⁷BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Masarykova univerzita, 2023.

⁹⁸ČESKO. § 26 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

⁹⁹ČESKO. § 27 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

TČ. V takovém případě je možné TČZ dle § 185 TZ spáchat souběžně s TČ opilství dle § 201a odst. 2 TZ¹⁰⁰.

V případě přítomnosti alkoholu či návykových látek u pachatele se řeší, zda požil látky za účelem zbavení se morálních zábran nebo naopak po požití látky došlo k uvolnění morálních zábran, na základě čehož došlo k impulznímu spáchání TČ. V tomto případě spočívá pachatelova vina primárně ve vědomém uvedení se do stavu, ve kterém následně spáchá TČ, nicméně bez předchozího úmyslu tak učinit v tomto stavu. Jednání pachatele v nepřičetném stavu se v tomto kontextu nepovažuje za trestné z důvodu absence úmyslu, ale za „jinak trestné“ vzhledem k povaze zavinění. V důsledku toho je trest pro toto jednání stanoven na nižší úrovni než v případě, že by byl TČ spáchán s předchozím úmyslem¹⁰¹¹⁰².

Z pohledu SSTČse vyžaduje úmyslná forma zavinění. Jelikož v § 185 odst. 1 TZ není přímo výslovně uvedena forma zavinění, využije se § 13 odst. 2 TZ, podle něhož: *„K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti“*¹⁰³.

TČZ podle § 185 odst. 2 TZ¹⁰⁴, kdy *„odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží, b) na dítěti, nebo c) se zbraní.“*

V odstavci druhém přistupují okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby (TS). Z pohledu závažnosti se jedná o kvalifikovanou SPTČ, neboť zde dochází k rozšíření základní skutkové podstaty o znaky soulože nebo jiného pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží, spáchání TČna dítěti a spáchání TČse zbraně¹⁰⁵.

V písmenu a) se jedná o přitěžující okolnosti podle § 17 písm. a) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost rozvíjející způsob provedení TČ. Souloží se rozumí spojení

¹⁰⁰GŘIVNA, Tomáš a MULÁK, Jiří. *Symbióza trestního práva a kriminologie: k odkazu prof. Oto Novotného*. WoltersKluwer, 2022.s. 235

¹⁰¹BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023. 218

¹⁰²JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Leges, 2021. 351

¹⁰³BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023, s. 229.

¹⁰⁴ČESKO. *§ 185 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: *zakonyprolidi.cz*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁰⁵BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Masarykova univerzita, 2023.s. 146

pohlavních orgánů muže a ženy. Jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží se rozumí takové jednání, které je svou závažností srovnatelné se souloží, např. orální či anální styk¹⁰⁶.

V písmenu b) se jedná o přitěžující okolnost podle § 17 písm. b) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost rozvíjející osobu poškozeného, kterou je dítě. Dítětem se obecně rozumí osoba mladší 18 let, pokud zákon nestanoví jinak (§ 126 TZ). Hranici 18 let však ve věci TČ proti lidské důstojnosti nelze brát jako jediný rozlišovací element věku. Z hlediska trestního práva je velmi důležité rozlišovat věk oběti u TČZ nejen pod hranicí 18 let, ale také pod 15 let. Důvodem je rozdílná pohlavní vyspělost dětí v těchto věkových kategoriích¹⁰⁷.

Zatímco osoba starší 15 let je již většinou pohlavně vyžralá a schopna pochopit význam sexuálních aktivit i jejich možné důsledky, dítě mladší 15 let zpravidla ještě nedosáhlo takové úrovně fyzické a psychické zralosti. Pohlavní styk s dítětem pod 15 let představuje výrazně hlubší zásah do jeho tělesné integrity a může mít závažnější dopady na jeho další psychosexuální vývoj¹⁰⁸.

TZ proto přísněji postihuje pachatele, který se dopustí TČZ dítěte mladšího 15 let. Takové jednání je považováno za závažnější formu TČ s vyšší společenskou škodlivostí. Vyšší TS v tomto případě odráží zvýšenou míru ochrany, kterou zákon poskytuje dětem s ohledem na jejich nedostatečnou vyspělost a zranitelnost¹⁰⁹.

Jak uvádí judikatura, „jednání pachatele spočívající ve vykonání pohlavního styku na dítěti mladším patnácti let při současném zneužití bezbrannosti této oběti naplňuje znaky trestného činu TČZ podle § 185 TZ, a nikoli jen znaky trestného činu pohlavního zneužití podle § 187 TZ. V případě TČZ spáchaného zneužitím bezbrannosti dítěte mladšího patnácti let není použití kvalifikované skutkové podstaty podle § 185 odst. 1 alinea 2, odst. 3 písm. a) TZ vyloučeno, neboť nejde o případ, na který dopadá zákaz dvojího přičítání téže okolnosti. Tento zákaz podle § 39 odst. 4 TZ se totiž vztahuje výhradně k ukládání trestu.“¹¹⁰Rozlišování věkové hranice 15 let tak má své

¹⁰⁶ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023.s. 514

¹⁰⁷ Tamtéž s. 514

¹⁰⁸GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5. aktualizované vydání. WoltersKluwer, 2019. s. 186

¹⁰⁹GRIVNA, Tomáš a MULÁK, Jiří. *Symbióza trestního práva a kriminologie: k odkazu prof. Oto Novotného*. WoltersKluwer, 2022. s. 46

¹¹⁰Usnesení nejvyššího soudu 12.12.2019, sp. zn. 15 Tdo 1154/2019, ECLI:CZ:NS:2019:15.TDO.1154.2019.1

opodstatnění v rozdílných dopadech TČna obětí v závislosti na stupni jejího psychosexuálního vývoje. Zohledňuje se tím potřeba přísnějšího postihu pachatelů, kteří zneužívají přirozené nezralosti dětí a způsobují jim závažnější újmu¹¹¹.

Novela o TČZ však počítá se snížením hranice TČZ na 12 let, což má být věk, kdy je dítě vždy považováno za bezbranné pouze z důvodu nízkého věku. Sexuální praktiky s dítětem mladším 12 let budou vždy trestné jako TČZ v případě penetrace nebo jako „sexuální útok“ v případě méně závažných sexuálních praktik, jako je tření nebo osahávání genitálií či prsou. Nebudou tedy posuzovány jako mírněji TČ pohlavního zneužití. Tato věková hranice byla stanovena s přihlédnutím k tomu, že dítě obvykle do dosažení tohoto věku ještě není za normální situace natolik vyspělé, aby bylo schopno pochopit sexuální jednání pachatele a vyjádřit nesouhlas. Je zřejmé, že se jedná o velmi individuální záležitost a každé dítě dosahuje různého stupně zralosti v odlišném věku. Věková hranice dvanácti let byla tedy stanovena do určité míry arbitrárně při zohlednění zahraničních PU a s přihlédnutím k procesu zrání centrální nervové soustavy. Je třeba zdůraznit, že tato hranice se liší od věkové hranice patnácti let, která je stanovena jako hranice, do jejíhož dosažení je chráněn nerušený mravní a sexuální vývoj dětí i v případě, že již jsou schopny jednání pachatele pochopit a souhlasit s ním¹¹².

V písmenu c) se jedná o přitěžující okolnost podle § 17 písm. a) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost rozvíjející použití zbraně při spáchání TČ. Zbraní se rozumí cokoli, čím je možno učinit útok proti tělu důraznějším, např. střelná zbraň, nůž, tyč apod.¹¹³

Objekt TČ se shoduje s odstavcem prvním předmětného ustanovení. OSTČ spočívá v tom, že pachatel vykoná soulož nebo jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží s dospělou osobou ženského či mužského pohlaví, na dítěti, a to se zbraní, násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy. Obligatorními znaky jsou jednání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem¹¹⁴.

¹¹¹JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Leges, 2021.s. 402

¹¹²ŘEPKA, Vladimír. *Ministerstvo předkládá vládě novelu trestního zákoníku – redefinici znásilnění*. Online. In: justice.cz, 2023. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/ministerstvo-predklada-vlade-novelu-trestniho-zakoniku-redefinici-znasilneni>. [citováno 2024-05-24].

¹¹³ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 3. vydání*. C.H. Beck, 2023. s. 515

¹¹⁴BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Masarykova univerzita, 2023.s. 150

Podle § 185 TZ je možné naplnění OSTČskutkové podstaty TČZ prostřednictvím několika vzájemně rovnocenných způsobů jednání, které vedou k identickému důsledku. V situaci, kdy se útočník pokouší donutit oběť k pohlavnímu styku, ať už fyzickým násilím nebo vyhrožováním bezprostředním násilím, a dojde mezi nimi ke styku jiného druhu než klasické souloži (příkladem může být orální sex), ale k plánované souloži nakonec nedojde, stále se jedná o jeden plně dokonaný TČZv souladu s uvedeným paragrafem. V tomto případě není možné kvalifikovat TČjako částečně dokonaný a částečně ve stadiu pokusu podle p. 8 odst. 1 TZ. Důvodem je, že jestliže skutková podstata TČ umožňuje jeho spáchání různými způsoby, které jsou považovány za rovnocenné, a pokud se jedno z těchto jednání nedostane za hranici pokusu, bude vztah tohoto TČk ostatním jednáním, skrze která byl TČdokonán v jiné formě, považován za podřízený¹¹⁵.

Subjekt TČ je obecný, tzn. že pachatelem může být jen trestně odpovědná fyzická osoba. Z pohledu SSTČse vyžaduje úmyslná forma zavinění. Jelikož v § 185 odst. 2 TZ není přímo výslovně uvedena forma zavinění, využije se § 13 odst. 2 TZ, stejně jako výše u § 185 odst. 1 TZ¹¹⁶.

TČZ podle § 185 odst. 3 TZ¹¹⁷, kdy „*odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let, b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.*“

V tomto odstavci přistupují další přitěžující okolnosti. Z pohledu závažnosti se jedná o kvalifikovanou SPTČ, neboť zde dochází k rozšíření základní SPTČ o znaky spáchání TČna dítěti mladším patnácti let, na osobě ve výkonu vazby, TOS, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda a způsobení těžké újmy na zdraví¹¹⁸.

¹¹⁵ČESKO. Usnesení NS, 3 Tdo 535/2009. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/6FFDC96A1C6E6EA6C12588AF00316431/\\$file/3%20tdo%20535_2009.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/6FFDC96A1C6E6EA6C12588AF00316431/$file/3%20tdo%20535_2009.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].

¹¹⁶ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023.s. 516

¹¹⁷ČESKO. § 185 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹¹⁸BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023.s. 152

V písmenu a) se jedná o přitěžující okolnosti podle § 17 písm. b) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost, která se vztahuje na rozvíjející se osobu poškozeného TČ, kterou je dítě mladší patnácti let. Dítětem se dle § 126 TZ rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak, v tomto případě 15 let¹¹⁹, a dle Ministerstva spravedlnosti ČR¹²⁰ se přistoupí k hranici 12 let po přijetí novely TZ.

V písmenu b) se jedná o přitěžující okolnosti podle § 17 písm. b) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost, která se vztahuje na rozvíjející se osobu poškozeného TČ, kterou je osoba ve výkonu vazby, TOS, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda. Jedná se o osoby, které jsou omezeny na svobodě a jsou tak ve zranitelném postavení, což může být považováno za určitou formu bezbrannosti¹²¹.

V písmenu c) se jedná o přitěžující okolnosti podle § 17 písm. a) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost rozvíjející účinek, kterým je způsobení těžké újmy na zdraví¹²², „Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění.“ Vyplývá to z § 122 odst. 2 TZ¹²³, který definuje těžkou újmu na zdraví.

Z pohledu SSTČse vyžaduje úmyslná forma zavinění. Jelikož v § 185 odst. 2 TZ není přímo výslovně uvedena forma zavinění, využije se § 13 odst. 2 TZ, stejně jako výše u § 185 odst. 1 a 2 TZ¹²⁴.

TČZ podle § 185 odst. 4 TZ¹²⁵, kdy „odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odst. 1 smrt.“

V tomto odstavci přistupují nejtěžší okolnosti, tedy smrt oběti. Z pohledu závažnosti se jedná o kvalifikovanou SPTČ, neboť zde dochází k rozšíření základní SPTČ o následek v podobě smrti. Smrt je biologický jev, který je v trestním právu chápán jako nevratná zástava všech životních funkcí, zejména centrální nervové soustavy, krevního oběhu a dýchání. Smrtí se rozumí takový následek, který je v

¹¹⁹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023, s. 517

¹²⁰ŘEPKA, Vladimír. *Ministerstvo předkládá vládě novelu trestního zákoníku – redefinici znásilnění*. Online. In: justice.cz, 2023. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/ministerstvo-predklada-vlade-novelu-trestniho-zakoniku-redefinici-znasilneni>. [citováno 2024-05-24].

¹²¹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023, s. 517

¹²²Tamtéž s. 517

¹²³ČESKO. § 122 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹²⁴ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023, s. 518

¹²⁵ČESKO. § 185 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

příčinné souvislosti s jednáním pachatele. Není rozhodné, zda smrt nastala bezprostředně po TČ nebo s určitým časovým odstupem¹²⁶.

Z pohledu SSTČse vyžaduje úmyslná forma zavinění ve vztahu k základní skutkové podstatě TČZ dle § 185 odst. 1 TZ. Ve vztahu k následku v podobě smrti postačí nedbalostní forma zavinění, a to ve smyslu § 17 písm. a) TZ nebo „těžší následek“. Přestože tedy TČZ je zpravidla TČ úmyslným, způsobení smrti již úmyslné být nemusí¹²⁷¹²⁸.

Podle § 185 odst. 5 TZ je příprava trestná. Toto ustanovení vyjadřuje, že u TČZ dle § 185 TZ je trestná i samotná příprava. Příprava je dle § 20 odst. 1 TZ definována jako jednání, které spočívá v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání zvláště závažného zločinu, zejména v jeho organizování, opatřování nebo přizpůsobování prostředků nebo nástrojů k jeho spáchání, ve spolčení, srocení, v návodu nebo pomoci k takovému zločinu¹²⁹.

Příprava je předčasně dokonáný TČ, který z hlediska časové posloupnosti předchází pokusu a dokonání TČ. Trestnost přípravy je u TČZ stanovena s ohledem na jeho typovou závažnost. Z pohledu SSTČse u přípravy vyžaduje úmyslné zavinění, které směřuje jak ke znakům přípravy, tak i ke znakům zamýšleného TČZ¹³⁰.

¹²⁶ GRIVNA, Tomáš a MULÁK, Jiří. *Symbióza trestního práva a kriminologie: k odkazu prof. Oto Novotného*. WoltersKluwer, 2022. s. 151

¹²⁷ BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Masarykova univerzita, 2023. s. 237

¹²⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 3. vydání*. C.H. Beck, 2023. s. 562

¹²⁹ GRIVNA, Tomáš a ŠIMÁNOVÁ, Hana (ed.). *Trestní právo s lidskou tváří: v upomínku na Marii Vanduchovou*. WoltersKluwer, 2021. s. 160

¹³⁰ Tamtéž s. 160

4 ANALÝZA SKUTKOVÉ PODSTATY TRESTNÉHO ČINU SEXUÁLNÍHO NÁTLAKU PODLE § 186 TRESTNÍHO ZÁKONÍKU A VÝKLAD VYBRANÝCH ZÁKONNÝCH ZNAKŮ

Tato kapitola podrobně analyzuje skutkovou podstatu TČSN, který je v ČTZ zakotven v § 186. Jedná se o samostatný TČzavedený do českého právního řádu s účinností od 1. ledna 2010, který významně doplňuje ochranu v oblasti sexuální integrity a svobody rozhodování v pohlavních vztazích. Text se zaměřuje na komplexní rozbor zákonných znaků tohoto TČ, včetně identifikace objektu, OSTČ, subjektu a SSTČ v základní skutkové podstatě. Dále jsou analyzovány kvalifikované skutkové podstaty tohoto TČ, které podmiňují použití vyšší TS při naplnění zákonem stanovených přitěžujících okolností. Součástí kapitoly je rovněž výklad specifických pojmů a institutů, jako je bezbrannost, závislost či jiné srovnatelné chování, a to i s přihlédnutím k relevantní judikatuře. Zvláštní pozornost je věnována rozdílům mezi tímto TČ a TČZ, včetně odlišností v připravované novele TZ a jejího dopadu na výklad stávajících ustanovení.

TČSN podle § 186 odst. 1 TZ¹³¹ „*Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.*“

Z hlediska závažnosti se jedná o základní SKTČ, protože jsou zde poprvé vyjádřeny zákonné znaky tohoto TČ. Dle vyjádření v zákoně se jedná o skutkovou podstatu popisnou, protože popisuje znaky TČ¹³².

Objektem TČ je zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře. OSTČ spočívá v tom, že pachatel donutí jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování nebo přiměje jiného k

¹³¹ČESKO. § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹³²JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Leges, 2022. s. 354

takovému chování zneužívá jeho bezbrannosti. Obligatorními znaky jsou jednání, následek a příčinný vztah mezi jednáním a následkem¹³³.

Subjekt TČ je obecný, tzn. že pachatelem může být jen trestně odpovědná fyzická osoba, tedy osoba starší 15 let a osoba přičetná¹³⁴.

Z pohledu SSTČ se vyžaduje úmyslná forma zavinění. Jelikož v § 186 odst. 1 TZ není přímo výslovně uvedena forma zavinění, využije se § 13 odst. 2 TZ¹³⁵, podle něhož: „*K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*“ Stejně jako v případě TČZ se TČSN mezi nedbalostní TČ nemůže z logiky věci řadit¹³⁶.

TČSN podle § 186 odst. 2 TZ¹³⁷, kdy „*stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívá jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.*“ Judikatura uvádí, že „*závislost oběti, na rozdíl od její bezbrannosti, je stav, v němž se oběť sice nemůže úplně svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele, není však vůči němu bezbranná a má - pokud nejde o patologickou závislost - stále určitý prostor k svobodnému rozhodování.*“¹³⁸

TČSN podle § 186 odst. 3 TZ¹³⁹, kdy (3) „*odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 a) na dítěti, nebo b) nejméně se dvěma osobami.*“ § 186 odst. 4 TZ dále (20, že, (4) „*odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní, b) spáchá-li čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo c) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny.*“ Dle § 186 odst. 5 TZ „*odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel*

¹³³BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023.s. 157

¹³⁴ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023.s. 562

¹³⁵ČESKO. § 13 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹³⁶ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023.s. 546

¹³⁷ČESKO. § 186 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹³⁸Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.04.2013, sp. zn. 2 To 12/2013, ECLI:CZ:VSPH:2013:2.TO.12.2013.1

¹³⁹ČESKO. § 186 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

potrestán,a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let, nebo b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.“

V těchto odstavcích přistupují další zvláště přitěžující okolnosti. Z pohledu závažnosti se jedná o kvalifikovanou SPTČ, neboť zde dochází k rozšíření základní SPTČ o znaky spáchání TČ na dítěti mladším 15 let, na osobě ve výkonu vazby, TOS, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústav výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, a způsobení těžké újmy na zdraví¹⁴⁰.

Jedná se o okolnost podmiňující použití vyšší TS neboli přitěžující okolnost podle § 17 písm. b) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost, která se vztahuje na rozvíjející se osobu poškozeného TČ, kterou je dítě mladší 15 let.

Dítětem se dle § 126 TZ rozumí osoba mladší osmnácti let, pokud trestní zákon nestanoví jinak¹⁴¹. I zde tento výklad není dostačující, stejně jako u TČZ. I v tomto případě je nutné s ohledem na zásah do pohlavního života rozlišovat mezi nezletilými a dětmi. Z hlediska trestního práva je velmi důležité rozlišovat věk oběti u TČZ nejen pod hranicí 18 let, ale také pod 15 let. Zatímco osoba starší 15 let je již většinou pohlavně vyžralá a schopna pochopit význam sexuálních aktivit i jejich možné důsledky, dítě mladší 15 let zpravidla ještě nedosáhlo takové úrovně fyzické a psychické zralosti. TZ proto přísněji postihuje pachatele, který se dopustí TČZ dítěte mladšího 15 let. Takové jednání je považováno za závažnější formu TČ s vyšší společenskou škodlivostí. Vyšší TS v tomto případě odráží zvýšenou míru ochrany, kterou zákon poskytuje dětem s ohledem na jejich nedostatečnou vyspělost a zranitelnost¹⁴². Výklad je tedy prakticky stejný jako v případě TČZ, rozdíly ovšem vytváří plánovaná novela TZ, kdy při TČZ je hranice oběti ve smyslu dítěte posunuta na 12 let. Ministerstvo spravedlnosti ČR¹⁴³ nezmiňuje o změně výkladu v případě TČSN, pravděpodobně zde hranice zůstane u 15 let oběti.

I v dalších případech se jedná o přitěžující okolnosti podle § 17 písm. b) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost, která se vztahuje na rozvíjející se osobu poškozenou TČ, kterou je osoba ve výkonu vazby, TOS, ochranného léčení,

¹⁴⁰JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Leges, 2022.s. 137

¹⁴¹BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023.s. 369

¹⁴²JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Leges, 2021.s. 138

¹⁴³ŘEPKA, Vladimír. *Ministerstvo předkládá vládě novelu trestního zákoníku – redefinici znásilnění*. Online. In: justice.cz, 2023. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/ministerstvo-predklada-vlade-novelu-trestniho-zakoniku-redefinici-znasilneni>. [citováno 2024-05-24].

zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda. Jedná se o osoby, které jsou omezeny na svobodě a jsou tak ve zranitelném postavení, což může být považováno za určitou formu bezbrannosti¹⁴⁴.

Také v § 186 odst. 5 TZ se jedná o přitěžující okolnosti podle § 17 písm. a) TZ, konkrétně jde o jinou skutečnost rozvíjející účinek, kterým je způsobení těžké újmy na zdraví. Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění¹⁴⁵. Vyplývá to z § 122 odst. 2 TZ¹⁴⁶, který definuje těžkou újmu na zdraví. Těžkou újmou na zdraví se rozumí „jen vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví a) zmrzačení, b) ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, c) ochromení údu, d) ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, e) poškození důležitého orgánu, f) zohyzdění, g) vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, h) mučivé útrapy, nebo i) delší dobu trvající porucha zdraví.“

Z pohledu SSTČ se vyžaduje úmyslná forma zavinění. Jelikož v § 186 TZ není přímo výslovně uvedena forma zavinění, využije se § 13 odst. 2 TZ, podle něhož: „K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti“¹⁴⁷.

TČSN podle § 186 odst. 6 TZ¹⁴⁸, kdy „odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.“ V tomto odstavci přistupují nejtěžší okolnosti, tedy smrt oběti. Z pohledu závažnosti se jedná o kvalifikovanou SPTČ, neboť zde dochází k rozšíření základní SPTČ o následek v podobě smrti. Smrt je biologický jev, který je v trestním právu chápán jako nevratná zástava všech životních funkcí, která je v příčinné souvislosti s jednáním pachatele. Není rozhodné, zda smrt nastala bezprostředně po TČ nebo s určitým časovým odstupem¹⁴⁹¹⁵⁰. Jedná se o stejný výklad jako v případě TČZ.

¹⁴⁴ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023.s. 557

¹⁴⁵ Tamtéž s. 557

¹⁴⁶ČESKO. § 122 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁴⁷BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Masarykova univerzita, 2023, s. 491

¹⁴⁸ČESKO. § 186 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., *Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁴⁹GRÍVNA, Tomáš a MULÁK, Jiří. *Symbióza trestního práva a kriminologie: k odkazu prof. Oto Novotného*. WoltersKluwer, 2022.s. 91

¹⁵⁰JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Leges, 2022.s. 415

Z pohledu SSTČse vyžaduje úmyslná forma zavinění ve vztahu k základní skutkové podstatě TČSN dle § 186 odst. 1 TZ. Ve vztahu k následku v podobě smrti postačí nedbalostní forma zavinění, a to ve smyslu § 17 písm. a) TZ¹⁵¹. „K okolnosti, která podmiňuje použití vyšší trestní sazby, se přihlédne, a) jde-li o těžší následek, i tehdy, zavinil-li jej pachatel z nedbalosti, vyjímaje případy, že trestní zákon vyžaduje i zde zavinění úmyslné, nebo b) jde-li o jinou skutečnost, i tehdy, jestliže o ní pachatel nevěděl, ač o ní vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl, vyjímaje případy, kdy trestní zákon vyžaduje, aby o ní pachatel věděl.“ Přestože tedy TČSN je zpravidla TČ úmyslným, způsobení smrti již úmyslné být nemusí. Vzhledem ke způsobení smrti se jedná o „zavinění k okolnosti zvlášť přitěžující“¹⁵².

¹⁵¹ČESKO. § 17 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁵²BRUCKNEROVÁ, Eva. Trestní právo hmotné a procesní. Masarykova univerzita, 2023.s. 492

5 KOMPARACE VÝKLADU TRESTNÝCH ČINŮ PROTI DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ OBLASTI V PRÁVNÍM RÁMCI ČESKA, SLOVENSKA A POLSKA

Tato kapitola se zaměřuje na porovnání právních definic TČ a TČSN (či jejich ekvivalentů) v ČTZ, STZ a PTZ. Analýza vychází z doslovného znění jednotlivých zákonných ustanovení a následně identifikuje klíčové podobnosti a rozdíly v legislativním uchopení těchto TČ ve zkoumaných právních rádech. Zvláštní pozornost je věnována terminologické stránce definic, vymezení okruhu možných obětí, formám donucení a dalším aspektům OSTČ, které mohou mít významný dopad na právní kvalifikaci jednání a trestní postih pachatelů. Komparace definic představuje východisko pro následnou analýzu trestních sazeb a konkrétních skutkových podstat, což umožňuje formulovat komplexní doporučení pro případné legislativní změny. Prostřednictvím této analýzy lze identifikovat silné i slabé stránky jednotlivých PU a zhodnotit, nakolik poskytují efektivní ochranu před sexuálním násilím různých forem.

5.1 Komparace definic

V této části je provedena komparativní analýza mezi TČZm a sTČSN (či obdobným TČ) v české, slovenské a polské legislativě.

§ 185 TZ odst. 1¹⁵³: „Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.“

§ 199 odst. 1 STZ¹⁵⁴: „Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí ženu k pohlavnímu styku nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na pět až deset let.“

Art. 197 § 1. Kodeksukarnego (KK)¹⁵⁵: „Kdo jiného násilím, bezprávnou pohrůzkou nebo lstí přivede do jiného stavu, v němž se nachází, k pohlavnímu styku, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až patnáct let. § 2. Přiměje-li pachatel

¹⁵³ČESKO. § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁵⁴SLOVENSKO. § 199 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024. Online. In: zakonypreludi.sk. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

¹⁵⁵POLSKO. § 1 Art. 197. Dz.U.2024.0.17 t.j. - Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny. Online. In: lexlege.pl. Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwko-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

způsobem uvedeným v § 1 jinou osobu ke k jinému pohlavnímu styku nebo k vykonání takového styku (...).“

Srovnání definic TČZ v ČTZ, STZ a polského TZ (PTZ) ukazuje určité podobnosti i rozdíly. ČTZ definuje TČZ jako čin, kdy pachatel násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí jiného k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti. STZ formuluje tento TČ podobně, kdy pachatel násilím nebo hrozbou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži nebo kdo na takový čin zneužije její bezbrannost. PTZ pak hovoří o tom, že pachatel jiného násilím, bezprávnou pohrůzkou nebo lstí přivede k pohlavnímu styku¹⁵⁶¹⁵⁷¹⁵⁸.

Zatímco ČTZ a STZ zmiňují zneužití bezbrannosti oběti, polská definice toto neobsahuje a místo toho uvádí přivedení oběti do stavu bezbrannosti lstí. Slovenská definice se pak od české a polské odlišuje tím, že hovoří specificky o donucení ženy k souloži, kdežto české a polské znění používají genderově neutrální termín pohlavní styk a oběť definují jako „jiného“. PTZ také obsahuje samostatný paragraf, týkající se přiměnění jiné osoby k jinému pohlavnímu styku nebo k vykonání takového styku, což česká definice zahrnuje již v základních ustanoveních o TČZ.SK má vymezený samostatný § 200 STZ, který je diskutován níže¹⁵⁹¹⁶⁰¹⁶¹.

Nutno podotknout, že PL neuplatňuje tzv. stav bezbrannosti, což výrazně snižuje uplatnitelnost v některých případech. Jednou z důležitých okolností naplnění skutkové podstaty TČZ podle § 185 TZ je otázka bezbrannosti oběti, jejíž zneužití se v rozhodovací praxi soudů objevuje. Příkladem je zejména zneužití důvěry a autority pachatele. V projednávané věci byl obviněný F. L. uznán vinným z TČZ podle § 185 odst. 1 TZ. Tento zločin byl spáchán na dvou nezletilých, které byly v době TČ mladší 15 let. Pachatel využil svého postavení důvěry a autority, když byly děti svěřeny do jeho dozoru, a tímto způsobem zneužil jejich psychickou a fyzickou bezbrannost.

¹⁵⁶ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁵⁷SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024*. Online. In: [zakonypreludi.sk](https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300). Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

¹⁵⁸POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j.- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: [lexlege.pl](https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwno-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/). Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwno-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

¹⁵⁹ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁶⁰POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j.- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: [lexlege.pl](https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwno-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/). Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwno-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

¹⁶¹SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024*. Online. In: [zakonypreludi.sk](https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300). Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

Skutková podstata TČ(SPTČ) spočívala v tom, že pachatel ve dvou případech se ukájel třením svého pohlavního údu o řitní otvor poškozených nezletilých a v jednom případě došlo i k částečnému zavedení pohlavního údu do řitního otvoru jedné z poškozených. Děti byly v době TČv takovém stavu, kdy nebyly schopny pochopit jednání pachatele a svůj nesouhlas s tímto jednáním dát dostatečně najevo. Za tento TČbyl obviněný odsouzen k úhrnnému TOSv trvání 42 měsíců. Soud mu současně uložil ochranné léčení sexuologické v ústavní formě. Poškozeným nezletilým byla odkázána možnost požadovat náhradu nemajetkové újmy v rámci civilního řízení¹⁶². Jelikož by stav bezbrannosti nebyl uplatněn pro TČZ, takový TČ by se u polského soudu pravděpodobně snížil na TČobdobný sexuálnímu nátlaku (viz čl. 199 KK) nebo pohlavní zneužití (čl. 200 KK), ovšem ne jako TČZ. S ohledem na řadu možností zneužití bezbrannosti oběti autorka doporučuje zavedení institutu bezbrannosti do polské právní úpravy(PPU).

5.2 Komparace trestních sazeb

Další rozdíly se vyskytují v trestních sazbách jednotlivých států. Autorka na základě trestních sazeb jednotlivých států zhotovila následující Tab. 1:

Tab. 1: Srovnání sazeb ČTZ, STZ a PTZ^{163,164,165}

Okolnost	Česko	SK	PL
Základní TS	0,5–5 let	5–10 let	2–15 let
Soulož	2–10 let	5–10 let	2–15 let
„Sexuální násilí“ / „jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží“ / „jiný pohlavní styk“	2–10 let	5–10 let	0,5–8 let
Na osobě mladší 15 let	2–10 let	7–15 let	5 let až doživotí

¹⁶²ČESKO. *Usnesení NS, 15 Tdo 1154/2019-593*. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/E611EABCCC304EE6C12588AE0079ED8A/\\$file/15%20tdo%201154_2019.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/E611EABCCC304EE6C12588AE0079ED8A/$file/15%20tdo%201154_2019.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].

¹⁶³ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁶⁴SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024*. Online. In: zakonypreludi.sk. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

¹⁶⁵POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j.- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: lexlege.pl. Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwno-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

Na těhotné ženě nebo s pořízením záznamu	není uvedeno	není uvedeno	3–20 let
Se zbraní	2–10 let	není uvedeno	3–20 let
Společné jednání nejméně dvou osob	není uvedeno	7–15 let	3–20 let
Na osobě ve výkonu trestu aj.	5–12 let	7–15 let	není uvedeno
Způsobení těžké újmy na zdraví	5–12 let	15–20 let	5 let až doživotí
Spáchání zvlášť surovým způsobem	není uvedeno	není uvedeno	8 let až doživotí
Způsobení smrti	10–18 let	20–25 let	8 let až doživotí
Příprava je trestná	Ano	Ne	Ne

Zdroj: vlastní zpracování, 2025

TČZje upraven v ČTZ, STZ a PTZ. Základní skutková podstata tohoto TČ je ve všech třech státech podobná, kdy pachatel násilím nebo pohrůžkou násilí donutí jiného k pohlavnímu styku nebo k takovému TČzneužije jeho bezbrannosti¹⁶⁶. V ČTZ je základní TSTOSna šest měsíců až pět let, na SK je to pět až deset let a v PL dva roky až patnáct let. V ČR je sazba nejnižší, autorka doporučuje její zvýšení nejméně na spodní hranici polského práva, ideálně však srovnatelně se SK, kde je nejnižší sazba 5 let¹⁶⁷¹⁶⁸.

Mezi těmito státy lze vyzorovat určité rozdíly, a to v terminologii a trestních sazbách sexuálního styku, který není přímo souloží či pohlavním stykem. U jiného pohlavního styku provedeného způsobem srovnatelným se souloží, který je ve STZ označován jako „sexuální násilí“ nebo v KK jako „jiný pohlavní styk“, se TS pohybují v rozmezí 2 až 10 let v ČR, 5 až 10 let v SK a 6 měsíců až 8 let v PL.Z uvedeného vyplývá, že SK má v obou případech přísnější dolní hranici TS než ČR a PL. Naopak

¹⁶⁶BOJARSKI, Janusz a kolektiv. *KodekskarnyKomentarz*. LexisNexis, 2012.

¹⁶⁷ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁶⁸SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024*. Online. In: [zakonypreludi.sk](https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300). Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

PL stanovuje vyšší horní hranici TS za soulož, a to až 15 let TOS, zatímco ČR a SK shodně stanovují horní hranici na 10 let^{169,170,171,172}.

Přitěžující okolnosti se v jednotlivých státech liší. V ČR je vyšší TS dvaroky až deset let, pokud pachatel spáchá TČsouloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží na dítěti, nebo se zbraní. TOSna pět až dvanáct let hrozí, pokud je TČspáchán na dítěti mladším patnácti let, na osobě ve výkonu vazby, TOS, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo pokud pachatel způsobí takovým TČtěžkou újmu na zdraví. Nejvyšší TS deset až osmnáct let je stanovena, pokud pachatel způsobí TČsmrt^{173,174,175}.

Oproti slovenské a polské legislativě zde chybí vymezení a TS pro hromadné TČZ při společném jednání nejméně 2 pachatelů. Většinou se trestný akt TČZ odehrává jako jednočinný TČpodle § 9 odst. 1 TZ. Nicméně existuje možnost, že tento TČje spáchán více osobami, které jsou poté považovány za spolupachatele podle § 9 odst. 2 TZ. Osoba, která se dopustí násilí nebo vyhrožování bezprostředním násilím, je považována za spolupachatele TČZ, i kdyby se přímo neúčastnila sexuálního aktu. To samé platí pro osobu, která vykonává sexuální akt, zatímco násilí nebo vyhrožování provádí jiný účastník. Pokud je osoba, která se dopustila sexuálního aktu z důvodu nedostatečného věku nebo nedostatku přičetnosti, osvobozena od trestu, stává se osobou, která použila násilí nebo vyhrožovala, jediným pachatelem. Tento zákon tedy umožňuje postihnoutí všech, kdo se na TČZ podílejí, a to i v případě, že jejich role byla různorodá¹⁷⁶.

¹⁶⁹ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁷⁰SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024*. Online. In: [zakonypreludi.sk](https://www.zakonypreludi.sk/z/2005-300). Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/z/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

¹⁷¹POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j.- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: [lexlege.pl](https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwko-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/). Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwko-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

¹⁷²Tamtéž.

¹⁷³ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁷⁴SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024*. Online. In: [zakonypreludi.sk](https://www.zakonypreludi.sk/z/2005-300). Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/z/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

¹⁷⁵POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j.- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: [lexlege.pl](https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwko-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/). Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwko-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

¹⁷⁶GRÍVNA, Tomáš a MULÁK, Jiří. *Symbióza trestního práva a kriminologie: k odkazu prof. Oto Novotného*. WoltersKluwer, 2022.

STZ¹⁷⁷ stanoví TOSna sedm až patnáct let, pokud pachatel spáchá TČzávažnějším způsobem konání na chráněné osobě z osobního motivu, na ženě ve výkonu vazby nebo ve výkonu TOSnebo společným jednáním nejméně dvou osob. TOSna patnáct až dvacet let hrozí, pokud pachatel způsobí TČtěžkou újmu na zdraví nebo bezprostředně ohrozí život dítěte. Nejvyšší TS dvacet až dvacet pět let je stanovena, pokud pachatel způsobí TČsmrt nebo jej spáchá za krizové situace (§ 199 STZ). Absentuje zejména použití zbraně jako přitěžující okolnost, v rámci návrhů de lege ferenda autorka doporučuje zavést použití zbraně či podobného předmětu jako přitěžující okolnosti i ve slovenské legislativě, a to pro § 199 i § 200 STZ.

PTZ ukládá TOSna tři léta až dvacet let, pokud pachatel spáchá TČZ společně s jinou osobou, vůči příbuznému v pokolení přímém, sourozenci, za použití zbraně nebo jiného nebezpečného předmětu, jednáním přímo ohrožujícím život, proti těhotné ženě nebo pořízením obrazového či zvukového záznamu. TOSna nejméně pět let nebo na doživotí hrozí, pokud je TČspáchán na nezletilé osobě mladší patnácti let, zvláště surovým způsobem nebo pokud je následkem TČtěžká újma na zdraví. Nejvyšší TSTOSna nejméně osm let nebo na doživotí je stanovena, je-li následkem TČsmrt člověka (Art. 197 KK)¹⁷⁸. Příprava je trestná pouze v ČR dle odst. 5§ 185 TZ.

Autorka považuje za zajímavé zejména přitěžující okolnost při TČZ příbuzného v přímém pokolení, např. TČZ dcery otcem. Zde autorka doporučuje implementovat tuto přitěžující okolnost po vzoru PL a rozšířit jej nejen na příbuzné v přímém pokolení, ale tak aby bylo postižitelné TČZ dcery jejím nevlastním otcem (partner či manžel matky), se kterým není geneticky spřízněná. Podmínkou přitěžující okolnosti by mělo být sdílení společné domácnosti, jelikož pouze manželství s matkou oběti by nebralo v potaz oběti, jejichž matky nejsou s partnerem sezdány.

Pořizování záznamu je přitěžující okolnost pouze v PL. V ČR může být postihnutou pouze jako TČpodle § 192 jako šíření dětské pornografie, případně podle § 191 TZ jako šíření pornografie s násilím, neúctou nebo se zvířetem. V případě, který byl posuzován Nejvyšším soudem, se jednalo o mladistvého obviněného z TČ a dalších provinění spojených s výrobou a šířením dětské pornografie a zneužíváním dítěte k výrobě pornografie. Pachatel, mladistvý „AAA“, byl uznán vinným z několika vážných

¹⁷⁷SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024*. Online. In: zakonypreludi.sk. Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

¹⁷⁸POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j.- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: lexlege.pl. Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwko-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

TČ, které spáchal na nezletilé dívce „BBB“ a komunikaci se sexuálním podtextem s další nezletilou CCC. Ve dvou oddělených incidentech v roce 2018 pachatel fyzicky napadl a sexuálně zneužil nezletilou „BBB“. V prvním případě došlo k útoku v křovinatém porostu, kde pachatel donutil poškozenou k orálnímu sexu a následně ji znásilnil análně. Ve druhém případě, který se odehrál v koupelně bytu, kde pachatel bydlel, se situace opakovala s tím, že pachatel opět došel k análnímu TČZ poškozené. V obou případech pachatel využil důvěru poškozené získanou díky přátelským vztahům mezi jejich rodinami a skutečnosti, že poškozená, vzhledem ke svému věku, nebyla schopna plně pochopit důsledky jeho jednání a adekvátně se bránit. Pachatel počínání v obou případech také nahrával. Za tato provinění byl pachatel odsouzen k úhrnnému trestnímu opatření TOSv trvání 2 let, jež má vykonávat odděleně od ostatních odsouzených ve věznici pro mladistvé. Součástí trestu byla i výchovná povinnost podrobit se ve volném čase vhodnému terapeutickému programu¹⁷⁹. U osob mladších 18 let se tak uplatňuje § 192 TZ a pro dospělou osobu pak § 191 TZ, tedy pornografický obsah s „násilím či neúctou k člověku“¹⁸⁰.

Česká a polská legislativa identifikuje oběť jako „jiného“, zatímco SK při TČZ zmiňuje ženu. Sexuální svoboda je postihnutelná jak u ženy, tak u muže a věci vyspělého státu je poskytnout právní ochranu i této méně zranitelné skupině. V případě, který byl předložen Nejvyššímu soudu ČR, byl obviněný P. K. usvědčen z TČ vydírání a TČZ, jež se odehrály ve dvou odlišných případech v průběhu roku 2007. V prvním případě došlo k násilnému sexuálnímu napadení mladistvého poškozeného v rekreační chalupě, kde byl poškozený nejprve fyzicky donucen a následně po hrozbách násilím sexuálně napaden. Druhý incident se odehrál několik měsíců poté, kdy obviněný opět násilím zatáhl poškozeného do rekreační chalupy, kde přes jeho odpor na něm opakovaně prováděl orální sex. SPTČ, jak byla popsána v rozsudku, zahrnuje dvě závažné události. Za tyto TČ byl pachatel odsouzen k souhrnnému nepodmíněnému TOSv trvání 7 let¹⁸¹.

¹⁷⁹ČESKO. *Usnesení NS, 8 Tdo 405/2020-920*. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/\\$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].

¹⁸⁰ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁸¹ČESKO. *Usnesení NS, 3 Tdo 535/2009*. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/6FFDC96A1C6EBEA6C12588AF00316431/\\$file/3%20tdo%20535_2009.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/6FFDC96A1C6EBEA6C12588AF00316431/$file/3%20tdo%20535_2009.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].

Podle ustanovení § 241 odst. 1 TZ(nyní § 185 TZ) lze za pachatele TČZ považovat osobu, která využije násilí či vyhrožování bezprostředním násilím k překonání odporu jiného muže a následně jej donutí, aby pasivně přijal stimulaci svého pohlavního údu, jenž byl vložen do úst útočníka. Tento druh sexuálního jednání, kde pachatel provádí akt, jež je možné přirovnat k jinému pohlavnímu styku srovnatelnému s pohlavním stykem, spadá pod definici TČZ. Dle aktuálního právního výkladu se takové jednání řadí mezi závažné přečiny popsané v § 185 odst. 1, 2 písm. a) TZ¹⁸².

Na druhou stranu uvádí STZ zvláštní ustanovení TČ „sexuálního násilí“, podle § 200 STZ uvádí, že *„kdo násilím nebo hrozbou bezprostředně hrozícího násilí nutí jiného k orálnímu, análnímu styku nebo jiným sexuálním praktikám nebo kdo k takovému činu zneužije své bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na pět až deset let.“* V základní skutkové podstatě je tento TČtrestán TOS na pět až deset let (§ 200 STZ)¹⁸³.

Kvalifikované skutkové podstaty v odst. 2 § 200 STZ jsou dány spácháním TČ závažnějším způsobem jednání, na chráněné osobě, ze zvláštního motivu, na osobě ve výkonu vazby nebo ve výkonu TOS nebo společným jednáním nejméně dvou osob. V těchto případech je TS stanovena na sedm až patnáct let TOS. Odnětím svobody na patnáct až dvacet let bude pachatel potrestán, pokud TČ způsobí těžkou újmu na zdraví nebo bezprostředně ohrozí život dítěte. Nejprísněji trestné je spáchání TČ, pokud jím pachatel způsobí smrt nebo jej spáchá za krizové situace. V takových případech hrozí pachateli TOS na dvacet až dvacet pět let (§ 200 STZ). Prakticky jsou tedy stanoveny stejné TS jako při TČZ¹⁸⁴.

Ministerstvo spravedlnosti ČR¹⁸⁵ podobný návrh přináší i v rámci očekávané novelizace TZ, kdy *„se jeví jako vhodné i po vzoru zahraničních úprav trestný čin TČZ omezit pouze na soulož a jiný pohlavní styk provedený obdobným způsobem (na tzv. penetrační činy) a méně závažné sexuální praktiky (nepenetrační povahy) vyčlenit do samostatného nového trestného činu sexuálního útoku. Tím bude možné i vhodněji nastavit výši trestních sazeb.“* Zde se autorka přiklání ke slovenskému pojetí a doporučuje, aby se v rámci sexuálního útoku vymezily stejně vysoké TS jako za

¹⁸²ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024. Online. In: zakonyprolidi.cz. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁸³Tamtéž.

¹⁸⁴Tamtéž.

¹⁸⁵ŘEPKA, Vladimír. Ministerstvo předkládá vládě novelu trestního zákoníku – redefinici znásilnění. Online. In: justice.cz, 2023. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/ministerstvo-predklada-vlade-novelu-trestniho-zakoniku-redefinici-znasilneni>. [citováno 2024-05-24].

samotné TČZ. Pokud by byly případně stanoveny sazby nižší, mělo by se posuzovat, zda pachatel vykonal nepenetrační TČ záměrně nebo šlo o TČZ ve stádiu pokusu. „Sexuální útok“ je obdobný jako „sexuální násilí“ naSK, za které jsou dle STZ udělovány stejné sazby jako za TČZ.

Objektem TČ sexuálního násilí dle § 200 STZ je zájem na ochraně svobody rozhodování v sexuální sféře a ochrana lidské důstojnosti. OSTČ spočívá v donucení jiného k orálnímu styku, análnímu styku nebo jiným sexuálním praktikám násilím, pohrůzkou bezprostředního násilí nebo zneužitím bezbrannosti oběti. Subjektem může být kdokoli a po SSTČ se vyžaduje úmyslné zavinění¹⁸⁶.

Při srovnání TČSN v ČTZ a jeho ekvivalentu v polském KK lze nalézt určité podobnosti i rozdíly. TZ postihuje v § 186 jednání, kdy pachatel násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí jiného k pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování nebo pokud k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti. Trestný je také čin, kdy pachatel přiměje jiného k pohlavnímu styku, sebeukájení, obnažování či podobnému chování, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu. TS se pohybuje v rozmezí od šesti měsíců do osmi let TOS v závislosti na přitěžujících okolnostech¹⁸⁷¹⁸⁸.

Polský KK postihuje v Art. 198 jednání, kdy pachatel zneužije bezmocnosti jiné osoby nebo její neschopnosti rozpoznat smysl svého jednání či je řídit v důsledku duševního postižení nebo choroby a přiměje takovou osobu k pohlavnímu styku, podrobení se jinému pohlavnímu styku nebo k vykonání takového činu. Trestní sazba činí šest měsíců až osm let TOS. V tomto případě jsou TS stejné. Čl.199 polského KK dále postihuje činy, kdy pachatel zneužívaje vztahu závislosti, kritického postavení nebo postavení osoby na něm závislé, přiměje jiného k pohlavnímu styku, podrobení se či

¹⁸⁶KLÁTIK, Jaroslav. *Trestné právo hmotné*. 3. aktualizované vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022.

¹⁸⁷ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].

¹⁸⁸POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j.- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: lexlege.pl. Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwno-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

vykonání jiného pohlavního styku. Trestní sazba se pohybuje v rozmezí od tří měsíců do pěti let¹⁸⁹.

Lze tedy konstatovat, že ČR a PL postihují jednání spočívající ve vynucení si pohlavního styku či jiného srovnatelného jednání za využití násilí, pohrůzek, bezbrannosti oběti nebo zneužití závislosti. ČTZ však oproti PPU výslovně zmiňuje i pohlavní sebeukájení a obnažování a rovněž stanoví vyšší TS, pokud je TČ spáchán na dítěti mladším patnácti let, se zbraní, organizovanou skupinou nebo pokud způsobí těžkou újmu na zdraví či smrt. PPU naopak zohledňuje duševní stav oběti. I přes tyto dílčí odlišnosti však lze říci, že oba státy poskytují srovnatelnou míru ochrany proti vynucování pohlavního styku a souvisejícího jednání. Rozdílem je dolní TS, která je v ČR 6 měsíců a v PL 3 měsíce.

SKTČ obdobný sexuálnímu nátlaku nemá definován a podobné případy se soudí ve smyslu TČ souběžně probíhajících, např. omezování osobní svobody¹⁹⁰. Na základě dosavadních zjištění autorka práce doporučuje, aby i na SK došlo k vymezení TČSN. Přiklání se spíše k českému pojetí, a to z důvodu vyšší spodní TS, jelikož 3 měsíce aplikované v PL jsou dle jejího názoru velmi nízká spodní hranice TS.

¹⁸⁹POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j.- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: lexlege.pl. Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwko-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].

¹⁹⁰KLÁTIK, Jaroslav. *Trestné právo hmotné*. 3. aktualizované vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022.

5.3 Komparace skutkových podstat

Tato kapitola se zaměřuje na komparativní analýzu SPTČ a TČSNv ČR, na SK a v PL. Tato komparace zahrnuje objekt, OSTČ, subjekt a SSTČ. Tabulka uvádí komparaci jednotlivých aspektů skutkové podstaty TČZ ve zvolených státech.

Tab.2: Komparace skutkové podstaty TČZ v ČR, SR a PL

SPTČ	Česko	SK	PL
Objekt	zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře.	zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře.	zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře.
OSTČ	donucení jiného k pohlavnímu styku násilím, pohlůžkou násilím, pohlůžkou jiné těžké újmy nebo zneužitím bezbrannosti.	donucení ženy k pohlavnímu styku násilím, pohlůžkou násilím nebo zneužitím bezbrannosti.	donucení jiného násilím, bezprávnou pohlůžkou nebo lstí k pohlavnímu styku, zneužití bezbrannosti, duševní choroby, vztah závislosti a kritické postavení
Subjekt	Trestně odpovědná, příčetná osoba starší 15 let.	Trestně odpovědná, příčetná osoba starší 14 let.	Trestně odpovědná, příčetná osoba starší 15 let.
SSTČ	úmyslné zavinění, při způsobení smrti forma nedbalostní, pokus je trestný, příprava je trestná.	úmyslné zavinění, při způsobení smrti forma nedbalostní, pokus je trestný, příprava není trestná.	úmyslné zavinění, při způsobení smrti forma nedbalostní, pokus je trestný, příprava není trestná.

Zdroj: vlastní zpracování, 2024

Objekt TČ je ve všech třech zemích shodný. Jedná se o zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochranu lidské důstojnosti v sexuální sféře.

V OSTČ se projevují určité odlišnosti. Zatímco česká právní úprava (ČPU) a PPU hovoří o "donucení jiného", slovenská legislativa specifikuje oběť jako ženu. Ostatní případy pak reflektuje jako samostatný TČsexuálního násilí v §200 STZ. ČPU a

slovenská právní úprava (SPU) zahrnují násilí, pohrůžku násilí a zneužití bezbrannosti, přičemž česká navíc zmiňuje pohrůžku jiné těžké újmy. PPU oproti tomu uvádí násilí, bezprávnou pohrůžku a lest. Lest v českém a slovenské legislativě stanovena není. Bezbrannost je pak vymezena dále v §198 KK, dále také počítají s neschopností způsobenou duševní chorobou, závislostí na pachateli či jeho autoritativním postavením.

Co se týče subjektu, věková hranice trestní odpovědnosti je v ČR a PL stanovena na 15 let, zatímco na SK je nižší - 14 let. V PL se jedná o sníženou hranici trestní odpovědnosti, standardní věkovou hranicí TS zde je 17 let. Ve všech případech musí jít o trestně odpovědnou a příčetnou osobu.

SSTČ vykazuje značné podobnosti. Ve všech třech zemích je vyžadováno úmyslné zavinění, přičemž při způsobení smrti postačí forma nedbalostní. Pokus je trestný ve všech třech jurisdikcích. Rozdíl lze pozorovat v trestnosti přípravy, která je trestná pouze v ČR. Příprava byla již zhodnocena jakožto vytváření podmínek pro realizaci TČZ, tedy hledání odlehlého místa, příprava místa, lákání oběti, nicméně v případě přípravy TČZ se jedná o těžko prokazatelný TČ.

Tato komparace ukazuje, že ačkoliv základní rysy skutkové podstaty TČZ jsou ve všech třech zemích podobné, existují určité nuance v legislativním uchopení tohoto TČ, které mohou mít vliv na jeho praktickou aplikaci a postih. Další tabulka porovnává skutkovou podstatu TČSN, v případě SK je uvedeno sexuální násilí:

Tab.3: Komparace skutkové podstaty TČSN v ČR, SR a PL

SPTČ	Česko	SK	PL
Objekt	zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře.	zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře.	zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře.
OSTČ	kdo násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy, zneužití bezbrannosti, závislosti, postavení, donutí jiného k pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování	kdo násilím nebo hrozbou bezprostředně hrozícího násilí nutí jiného k orálnímu, análnímu styku nebo jiným sexuálním praktikám	kdo zneužitím bezbrannosti, duševní choroby, závislosti či kritického postavení přiměje jiného k pohlavnímu styku nebo jinému pohlavnímu styku
Subjekt	Trestně odpovědná, přičetná osoba starší 15 let.	Trestně odpovědná, přičetná osoba starší 14 let.	Trestně odpovědná, přičetná osoba starší 15 let.
SSTČ	Úmyslné zavinění, příprava je trestná	Úmyslné zavinění	Úmyslné zavinění

Zdroj: vlastní zpracování, 2025

Při porovnání skutkové podstaty TČSNv ČR, na SK a v PL lze pozorovat určité podobnosti i rozdíly. Objekt TČ je ve všech třech zemích shodný - jedná se o zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochranu lidské důstojnosti v sexuální sféře. Tato shoda naznačuje, že všechny tři státy přikládají ochraně sexuální integrity jednotlivce obdobnou důležitost.

V OSTČ se však projevují určité odlišnosti. ČPU je nejširší, zahrnující násilí, pohrůzku násilí nebo jiné těžké újmy, zneužití bezbrannosti, závislosti či autoritativního postavení pachatele. SPU se zaměřuje především na násilí nebo hrozbu bezprostředního násilí, chybí zde jasné vymezení zneužití bezbrannosti, postavení pachatele či neschopnosti oběti chápat situaci. PPU pak akcentuje zneužití bezbrannosti, duševní choroby, závislosti či kritického postavení. Tyto rozdíly mohou mít vliv na rozsah jednání, které je v jednotlivých zemích postihováno jako sexuální nátlak či sexuální násilí.

Co se týče subjektu TČ, ČR a PL stanovují hranici trestní odpovědnosti na 15 let, zatímco na SK je tato hranice nižší - 14 let. Tento rozdíl může mít dopad na posuzování případů, kdy je pachatelem mladistvý. Nejedná se však o zásadní rozdíl. V

SSTČ se všechny tři země shodují na požadavku úmyslného zavinění. ČPU navíc stanoví, že příprava tohoto TČ je trestná, což může naznačovat přísnější postoj k potenciálním pachatelům. Tyto rozdíly v PU mohou vést k odlišnému posuzování obdobných případů v jednotlivých zemích a mohou mít vliv na efektivitu boje proti TČSNv mezinárodním kontextu.

5.4 Výsledky bakalářské práce

Bakalářská práce se zabývá trestnými činy znásilnění a sexuálního nátlaku podle §185 a §186 trestního zákoníku. Práce se zaměřila na specifikaci těchto trestných činů podle platného trestního zákoníku, přičemž hlavním cílem bylo jasně definovat podmínky trestní odpovědnosti při spáchání trestných činů znásilnění podle § 185 trestního zákoníku a sexuálního nátlaku podle § 186 trestního zákoníku. K dosažení tohoto cíle byla použita vědecká metoda, která zahrnovala analýzu skutkových podstat těchto trestných činů a výklad vybraných zákonných znaků.

Prvním cílem bylo stanovení podmínek trestní odpovědnosti za spáchání vybraných trestných činů proto důstojnosti v sexuální oblasti na podkladě podrobné analýzy skutkových podstat vybraných trestných činů a výkladu stěžejních zákonných znaků. Tohoto cíle bylo dosaženo využitím metody analýzy skutkové podstaty trestného činu znásilnění a sexuálního nátlaku.

Trestný čin znásilnění je upraven v § 185 trestního zákoníku. Objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochrana lidské důstojnosti v sexuální sféře. Objektivní stránka trestného činu spočívá v donucení jiného k pohlavnímu styku násilím, pohrůzkou násilí, pohrůzkou jiné těžké újmy nebo zneužitím bezbrannosti. Pohlavním stykem se rozumí soulož a jiné pohlavní styky provedené způsobem srovnatelným se souloží. Násilí představuje použití fyzické síly k překonání odporu, pohrůžka násilí je záměr použít fyzickou sílu, pokud oběť nesplní požadavky pachatele. Pohrůžka jiné těžké újmy je hrozba způsobení vážné újmy na zdraví, cti, majetku apod. Bezbrannost je stav, kdy oběť není schopna projevit svou vůli nebo klást odpor.

Základní skutková podstata trestného činu znásilnění je vymezena v § 185 odst. 1 trestního zákoníku. Kvalifikované skutkové podstaty jsou upraveny v odstavcích 2 až 4, které obsahují okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby. Těmito okolnostmi jsou spáchání činu souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem

srovnatelným se souloží, na dítěti, se zbraní, na dítěti mladším patnácti let, na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, způsobení těžké újmy na zdraví nebo smrti.

Subjekt trestného činu znásilnění je obecný, pachatelem může být trestně odpovědná fyzická osoba. Z hlediska subjektivní stránky se vyžaduje úmyslné zavinění ve vztahu k základní skutkové podstatě. U kvalifikované skutkové podstaty dle § 185 odst. 4 trestního zákoníku postačí ve vztahu k následku smrti nedbalostní forma zavinění.

Trestní zákoník v § 185 odst. 5 trestního zákoníku stanoví trestnost přípravy u trestného činu znásilnění s ohledem na jeho typovou závažnost. Příprava spočívá v úmyslném vytváření podmínek pro spáchání tohoto zvlášť závažného zločinu a vyžaduje se u ní úmyslné zavinění směřující jak ke znakům přípravy, tak i ke znakům zamýšleného trestného činu znásilnění. Trestný čin znásilnění představuje závažný zásah do sexuální integrity a svobody rozhodování oběti. Trestní zákoník poskytuje zvýšenou ochranu zejména dětem, a to s ohledem na jejich nedostatečnou vyspělost a zranitelnost. Přísnější postih je stanoven u pachatelů, kteří se dopustí znásilnění dítěte mladšího patnácti let, neboť takové jednání je považováno za závažnější formu trestného činu s vyšší společenskou škodlivostí.

Provedená analýza skutkové podstaty trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku potvrzuje závěry odborné literatury ohledně komplexnosti této právní úpravy. Jak uvádí Šámal, současná definice znásilnění v českém právu vychází z tradičního konceptu založeného na donucení prostřednictvím násilí nebo pohrůzek, což odpovídá zjištěním této analýzy.¹⁹¹ Identifikované způsoby donucení - násilí, pohrůžka násilí, pohrůžka jiné těžké újmy a zneužití bezbrannosti - jsou v souladu s výkladem Brucknerové, který zdůrazňuje široké spektrum jednání postihovaných touto skutkovou podstatou.¹⁹²

Zvláštní pozornost si zaslouží zjištění ohledně trestnosti přípravy u trestného činu znásilnění. Jak potvrzuje Romža a Bruna, trestnost přípravy je výjimečná a odráží

¹⁹¹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023. s. 37.

¹⁹²BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Masarykova univerzita, 2023. s.74.

typovou závažnost tohoto deliktu. Toto ustanovení je v souladu s mezinárodními trendy v oblasti ochrany před sexuálním násilím.¹⁹³

Problematické se však jeví současné vymezení znásilnění ve světle moderních přístupů k sexuálnímu násilí. Jak upozorňuje Šámal, tradiční koncept založený na donucení nemusí pokrývat všechny situace, kdy dochází k nekonsensuálnímu pohlavnímu styku, což koresponduje s identifikovanou potřebou reformy směrem ke konceptu "ne znamená ne".¹⁹⁴

Trestný čin sexuálního nátlaku podle § 186 trestního zákoníku chrání svobodu rozhodování v pohlavních vztazích a lidskou důstojnost v sexuální sféře. Základní skutková podstata v odstavci 1 postihuje pachatele, který násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí jiného k pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, případně kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti. Jedná se o popisnou skutkovou podstatu se znaky jednání, následku a příčinného vztahu mezi nimi. Pachatelem může být kdokoliv a vyžaduje se úmyslné zavinění.

Kvalifikovaná skutková podstata v odst. 2 rozšiřuje základní skutkovou podstatu o přitěžující okolnosti spáchání činu na dítěti mladším 15 let, na osobě ve výkonu vazby, trestu, ochranných opatření nebo v jiném místě s omezenou osobní svobodou a způsobení těžké újmy na zdraví. Dítě mladší 15 let není ještě dostatečně fyzicky a psychicky vyspělé, proto zákon poskytuje zvýšenou ochranu. Osoby omezené na svobodě jsou ve zranitelném postavení. Těžká újma na zdraví zahrnuje vážné poruchy zdraví a onemocnění taxativně vymezené v § 122 odst. 2 trestního zákoníku. I zde se vyžaduje úmysl.

Nejpřísněji je postihován sexuální nátlak s následkem smrti podle odstavce 3. Smrt je nevratná zástava životních funkcí v příčinné souvislosti s jednáním pachatele, ať už nastala bezprostředně po činu nebo s časovým odstupem. K základní skutkové podstatě se vyžaduje úmysl, ale ve vztahu k následku smrti postačí nedbalost jako forma zavinění k okolnosti zvláště přitěžující.

Trestný čin sexuálního nátlaku poskytuje komplexní ochranu sexuální svobody a důstojnosti. Postihuje široké spektrum jednání od pohlavního sebeukájení až po jiné

¹⁹³ROMŽA, Sergej a BRUNA, Eduard. *Hodnoty trestného práva, kriminalistiky, kriminologie, forenzních a bezpečnostních věd v teorii a praxi: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h.c. mult.* Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 53.

¹⁹⁴ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023. s. 39.

srovnatelné chování, pokud je vynuceno násilím, pohrůzkami nebo zneužitím bezbrannosti. Přísněji jsou postihovány činy na zvlášť zranitelných obětech, tedy dětech a osobách omezených na svobodě. Okolnosti zvyšující společenskou škodlivost činu se promítají do vyšších trestních sazeb, přičemž následek smrti je považován za vůbec nejzávažnější. Zavinění se zásadně vyžaduje úmyslné, pouze ve vztahu k nejtěžšímu následku postačí nedbalost.

Analýza trestného činu sexuálního nátlaku odhaluje jeho specifické postavení v systému trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti. Jak uvádí Jelínek, tento trestný čin představuje důležitý doplněk k trestnému činu znásilnění, neboť postihuje širší spektrum sexuálně motivovaného jednání.¹⁹⁵ Zjištění ohledně rozsahu postihovaného jednání - od pohlavního sebeukájení po obnažování - potvrzuje závěry Romža a Bruna o komplexní ochraně sexuální integrity.¹⁹⁶

Významné je zjištění ohledně gradace trestních sazeb podle závažnosti následků, což odpovídá obecným zásadám trestního práva popsáným Šámalem. Nejprísnejší postih sexuálního nátlaku s následkem smrti odráží proporcionální přístup zákonodárce k ochraně lidského života, jak dokládá judikatura Nejvyššího soudu (např. Usnesení NS, 15 Tdo 1154/2019-593).¹⁹⁷

Diskutabilní je však absence tohoto trestného činu v některých srovnávaných jurisdikcích, zejména na Slovensku. Jak upozorňují Gřivna a Šímanová, slovenská právní úprava řeší podobné situace prostřednictvím jiných skutkových podstat, což může vést k mezerám v ochraně obětí.¹⁹⁸

Dalším cílem této práce bylo provedení komparativní analýzy trestných činů znásilnění podle § 185 trestního zákoníku a sexuálního nátlaku § 186 trestního zákoníku mezi Českou republikou, Slovenskem a Polskem. Cílem bylo identifikovat, jak se definice, právní rámec a tresty za tyto činy liší mezi zmíněnými zeměmi Evropské unie, a posoudit, jak tyto rozdíly ovlivňují ochranu důstojnosti v sexuální oblasti. Zvolenými zeměmi bylo Slovensko a Polsko.

¹⁹⁵ JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie. Teoretik*. Praha: Leges, 2021. s. 49.

¹⁹⁶ ROMŽA, Sergej a BRUNA, Eduard. *Hodnoty trestného práva, kriminalistiky, kriminológie, forenzných a bezpečnostných vied v teórii a praxi: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h.c. mult.* Vydavateľství a nakladateľství Aleš Čeněk, 2020. s. 56.

¹⁹⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023. s. 44.

¹⁹⁸ GŘIVNA, Tomáš a ŠÍMANOVÁ, Hana (ed.). *Trestní právo s lidskou tváří: v upomínku na Marii Vanduchovou*. WoltersKluwer, 2021. s. 71-72.

Druhým cílem bylo kritické zhodnocení současné trestněprávní úpravy trestných činů v sexuální oblasti na základě vzájemné komparace s odpovídající právní úpravou ve vybraném členském státě Evropské unie nebo třetí zemi a případná formulace návrhů de lege ferenda. Tohoto cíle bylo dosaženo prostřednictvím komparativní analýzy, kterou byly srovnány trestní sazby a skutkové podstaty ve vybraných zemích – Česku, Slovensku a Polsku.

Komparativní analýza trestného činu znásilnění v českém, slovenském a polském právu odhaluje určité podobnosti i rozdíly v legislativě těchto států. Základní skutková podstata tohoto trestného činu je ve všech třech zemích podobná, kdy pachatel násilím nebo pohrůzkou násilí donutí jiného k pohlavnímu styku nebo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti. Bezbrannost však není v polské legislativě vůbec zmíněna. Rozdíly lze nalézt v terminologii, trestních sazbách a přitěžujících okolnostech.

Zatímco český trestní zákoník a polský trestní zákoník identifikují oběť jako „jiného“, slovenská legislativa při znásilnění zmiňuje ženu. Toto vymezení může být teoreticky problematické z hlediska poskytnutí adekvátní právní ochrany mužským obětím sexuálního násilí. Slovenský trestní zákoník však v § 200 obsahuje zvláštní ustanovení trestného činu „sexuálního násilí“, které postihuje donucení k orálnímu styku, análnímu styku nebo jiným sexuálním praktikám. Trestní sazba sexuálního násilí je stejná jako u znásilnění, a to 5–10 let. Česká a polská legislativa tyto činy zahrnuje pod širší definici znásilnění jakožto „sexuální styk srovnatelný se souloží“ nebo „jiný pohlavní styk“ (Polsko).

Slovensko má také v základní skutkové podstatě přísnější dolní hranici trestní sazby než Česká republika a Polsko. Naopak Polsko stanovuje vyšší horní hranici trestní sazby za soulož, a to až 15 let, zatímco v Česku a na Slovensku je to do 10 let.

Komparativní analýza trestních sazeb za přitěžující okolnosti znásilnění v českém, slovenském a polském trestním právu odhaluje některé významné rozdíly. Základní trestní sazba je nejpřísnější v Polsku, kde se pohybuje v rozmezí od 2 do 15 let odnětí svobody, zatímco na Slovensku činí 5 až 10 let a v Česku pouze 6 měsíců až 5 let. Pokud jde o přitěžující okolnosti, všechny tři země považují soulož za okolnost zvyšující trestní sazbu, přičemž v Česku a na Slovensku je rozmezí sazby shodné (2–10 let, resp. 5–10 let), zatímco v Polsku je rozpětí širší (2–15 let). Jiné sexuální aktivity srovnatelné se souloží jsou v Česku a na Slovensku postihovány stejně jako soulož, v Polsku je však trestní sazba nižší (6 měsíců až 8 let). Spáchání činu na osobě mladší 15

let je v Polsku trestáno nejprísnejši (5 let až doživotí), na Slovensku je sazba 7 až 15 let a v Česku 2 až 10 let. Některé přitěžující okolnosti, jako je spáchání činu na těhotné ženě, pořízení záznamu či společné jednání více osob, jsou výslovně uvedeny pouze v polské právní úpravě, v české a slovenské právní úpravě se soudí jako jiné trestné činy (šíření pornografie). Naopak spáchání činu na osobě ve výkonu trestu je přitěžující okolností v Česku a na Slovensku, nikoli však v Polsku.

Při srovnání trestného činu sexuálního nátlaku v českém trestním zákoníku a jeho ekvivalentu v polském právu lze nalézt určité podobnosti i rozdíly. Oba právní řády postihují jednání spočívající ve vynucení si pohlavního styku či jiného srovnatelného jednání za využití násilí, pohrůzek, bezbrannosti oběti nebo zneužití závislosti. Český trestní zákoník však oproti polské právní úpravě výslovně zmiňuje i pohlavní sebeukájení a obnažování a rovněž stanoví vyšší trestní sazby za určitých přitěžujících okolností. Polská právní úprava naopak zohledňuje duševní stav oběti. Slovensko trestný čin obdobný sexuálnímu nátlaku nemá definován.

Objekt trestného činu znásilnění je ve všech třech zemích shodný. Jedná se o zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochranu lidské důstojnosti v sexuální sféře. V objektivní stránce se projevují určité odlišnosti. Zatímco Česká a polská právní úpravahovoří o "donucení jiného", slovenská legislativa specifikuje oběť jako ženu. Ostatní případy pak reflektuje jako samostatný trestný čin sexuálního násilí v §200 slovenského trestního zákoníku. Určité rozdílnosti existují ve výkladu okolností jako násilí, pohrůzka násilí a další, přičemž nejprísnejší vymezení má Polsko. V Česku a Polsku je hranice trestní odpovědnosti u znásilnění 15 let, na Slovensku 14 let. Subjektivní stránka vykazuje značné podobnosti. Ve všech třech zemích je vyžadováno úmyslné zavinění, přičemž při způsobení smrti postačí forma nedbalostní. Pokus je trestný ve všech třech jurisdikcích. Rozdíl lze pozorovat v trestnosti přípravy, která je trestná pouze v České republice.

Při porovnání skutkové podstaty trestného činu sexuálního nátlaku v České republice, na Slovensku a v Polsku lze pozorovat určité podobnosti i rozdíly. Objekt trestného činu je ve všech třech zemích shodný - jedná se o zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a ochranu lidské důstojnosti v sexuální sféře.

V objektivní stránce se však projevují určité odlišnosti. Česká právní úprava je nejširší, zahrnující násilí, pohrůzku násilí nebo jiné těžké újmy, zneužití bezbrannosti, závislosti či autoritativního postavení pachatele. Slovenská právní úpravase zaměřuje

především na násilí nebo hrozbu bezprostředního násilí, chybí zde jasné vymezení zneužití bezbrannosti, postavení pachatele či neschopnosti oběti chápat situaci. Polská právní úprava pak akcentuje zneužití bezbrannosti, duševní choroby, závislosti či kritického postavení. Vymezení subjektu je stejné jako u znásilnění. V subjektivní stránce se všechny tři země shodují na požadavku úmyslného zavinění. Česká právní úprava navíc stanoví, že příprava tohoto trestného činu je trestná, v dalších zemích není.

Komparativní analýza odhaluje významné rozdíly v přístupech k ochraně před sexuálním násilím v rámci středoevropského regionu. Zjištěné rozdíly v terminologii, zejména slovenské vymezení oběti znásilnění jako "ženy", potvrzují kritiku Šámala ohledně genderově specifických definic v trestním právu.¹⁹⁹ Toto vymezení je problematické z hlediska rovného přístupu a ochrany všech obětí bez ohledu na pohlaví, jak dokládají mezinárodní standardy.²⁰⁰

Významné jsou rozdíly v trestních sazbách, kde Polsko vykazuje nejprísnejší přístup s horní hranicí až 15 let odnětí svobody. Tento přístup je v souladu s trendem zpřísnování trestů za sexuální delikty v postkomunistických zemích, jak dokumentuje Klátik. Naopak česká základní trestní sazba 6 měsíců až 5 let se jeví jako nejbenevolentnější, což může vyvolávat otázky o adekvátnosti ochrany obětí.²⁰¹

Absence konceptu bezbrannosti v polské legislativě představuje významnou mezeru, jak upozorňuje Jelínek.²⁰² Tento koncept je klíčový pro ochranu zvláště zranitelných obětí, což potvrzuje i judikatura českých soudů (např. Usnesení NS, 8 Tdo 405/2020-920.).

Autorka považuje autorka za vhodné diskutovat nové vymezení znásilnění, ke kterému přistupují v zahraničí. V posledních letech došlo v řadě evropských států k významné změně v definici trestného činu znásilnění, a to směrem ke konceptu nekonsensuálního pohlavního styku. V současné době existují dva hlavní přístupy k

¹⁹⁹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023. s. 44.

²⁰⁰COUNCIL OF EUROPA. *Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí*. Online. In: vlada.gov.cz. Istanbul, 2011. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Istanbulska_umluva.pdf.

²⁰¹KLÁTIK, Jaroslav. *Trestné právo hmotné*. 3. aktualizované vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. s. 39.

²⁰²JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie. Teoretik*. Praha: Leges, 2021. s. 55.

definici znásilnění. První je koncept založený na nedostatku souhlasu ("ano znamená ano"), druhý je koncept založený na projevu nesouhlasu ("ne znamená ne").²⁰³

Podle dostupných informací přistoupilo k redefinici trestného činu znásilnění celkem 16 evropských států. Mezi tyto země patří Belgie, Dánsko, Finsko, Chorvatsko, Island, Irsko, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Řecko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko a Spojené království (konkrétně Anglie a Wales). Tento trend naznačuje rostoucí uznání potřeby aktualizovat právní definice znásilnění tak, aby lépe odrážely současné chápání sexuálního násilí a důležitosti souhlasu v sexuálních vztazích. V současnosti je v Česku diskutováno a prosazována zavedení konceptu „ne znamená ne,“ k čemuž se přiklání i autorka práce. Vymezení výrazně posílí lidská práva a umožní trestat širší spektrum činů spojených s nekonsenzuálním sexuálním stykem či obdobnými praktikami.²⁰⁴

Identifikovaný trend 16 evropských států směrem ke konceptu nekonsenzuálního pohlavního styku představuje zásadní výzvu pro českou právní úpravu. Jak uvádí Borčevský, přechod od konceptu "ne znamená ne" ke konceptu "ano znamená ano" lépe odráží současné chápání sexuální autonomie a souhlasu.²⁰⁵ Tento přístup je podporován i Evropským parlamentem (rezoluce 2019/2855) a organizacemi na ochranu lidských práv.

Současná česká úprava založená na donucení prostřednictvím násilí nebo pohrůzek nepostihuje situace, kdy oběť nevyjádří souhlas, ale zároveň neprojeví aktivní odpor. Tyto situace tvoří podle Klátikavýznamnou část případů sexuálního násilí, které zůstávají bez trestněprávní reakce.²⁰⁶

Zavedení konceptu "ne znamená ne" by znamenalo rozšíření ochrany obětí a sladění české legislativy s evropskými standardy. Jak však upozorňuje Jelínek, taková reforma vyžaduje pečlivé vyvážení ochrany obětí s principy právní jistoty a presumpce

²⁰³VLÁDA ČR. *Důvodová zpráva - 7804825*. Online. In: *Zákonyprolidi.cz*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2311/File63001.pdf?attachment-filename=7761666-2023-09-14-duvodova-zprava-7804825.pdf>

²⁰⁴VLÁDA ČR. *Důvodová zpráva - 7804825*. Online. In: *Zákonyprolidi.cz*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2311/File63001.pdf?attachment-filename=7761666-2023-09-14-duvodova-zprava-7804825.pdf>

²⁰⁵BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023. s.49.

²⁰⁶KLÁTIK, Jaroslav. *Trestné právo hmotné*. 3. aktualizované vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. s. 48.

neviny.²⁰⁷ Klíčové bude jasné vymezení pojmu souhlasu a důkazních standardů, jak dokládají zkušenosti ze zemí, které tuto reformu již provedly.

5.5 Návrhy de lege ferenda

Komparativní analýza PU TČ a TČSN v ČR, na SK a v PL odhalila několik rozdílů, které představují příležitost pro zdokonalení ČPU. Na základě těchto zjištění lze formulovat následující doporučení de lege ferenda. Implementace uvedených doporučení de lege ferenda by přispěla k posílení ochrany sexuální integrity osob a k efektivnějšímu postihu pachatelů sexuálních TČ v ČR i na SK. Zároveň by došlo k harmonizaci PU srovnávaných zemí, což by usnadnilo mezinárodní spolupráci v boji proti sexuálnímu násilí a přispělo k vyšší právní jistotě.

Provedená analýza ukázala, že základní TS za TČZ podle § 185 odst. 1 TZ v ČR představující šest měsíců až pět let je výrazně nižší než srovnatelné sazby na SK (pět až deset let) či v PL (dvě léta až patnáct let). Takto nízká TS neodpovídá závažnosti tohoto TČ a společenské škodlivosti jednání pachatele. Zákonodárce by měl proto zvážit novelizaci příslušného ustanovení a zvýšit základní TS za TČZ minimálně na dvě léta až deset let, optimálně však až na úroveň SPU, tedy pět až deset let. Tato změna by lépe reflektovala závažnost zásahu do sexuální integrity oběti a přispěla k efektivnější generální prevenci.

Z porovnání kvalifikovaných skutkových podstat vyplynulo, že ČPU na rozdíl od slovenské a polské neobsahuje explicitní ustanovení o hromadném TČZ jako přitěžující okolnosti. Ačkoliv české trestní právo umožňuje postih spolupachatelství podle obecných ustanovení (§ 9 odst. 2 TZ), explicitní zakotvení této přitěžující okolnosti by bylo vhodnou reakcí na zvýšenou společenskou nebezpečnost a traumatizující dopad takového jednání. Zákonodárce by měl proto doplnit do § 185 odst. 2 TZ nové písmeno, které by stanovovalo vyšší TS pro případy, kdy je TČ spáchán společným jednáním nejméně dvou osob.

Analýza PPU odhalila přítomnost specifické přitěžující okolnosti spočívající ve spáchání TČZ na příbuzném v přímém pokolení. Tato přitěžující okolnost v ČTZ chybí, ačkoliv zneužití rodinných vazeb a důvěry představuje významnou přitěžující okolnost, která zvyšuje traumatizující dopad na oběť. Zákonodárce by měl zvážit doplnění nové přitěžující okolnosti do § 185 TZ, která by postihovala spáchání činu na příbuzném v

²⁰⁷JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie. Teoretik*. Praha: Leges, 2021. s. 57-58.

přímém pokolení nebo na osobě, která je v péči či výchově pachatele nebo s ním sdílí společnou domácnost. Tato úprava by lépe postihovala incestní vztahy a zneužití vztahu závislosti v rodinných vztazích, včetně případů, kdy pachatel není v přímém příbuzenském vztahu s obětí (např. nevlastní otec).

Výzkum dále ukázal, že PPU považuje pořízení obrazového či zvukového záznamu TČZ za přitěžující okolnost. V ČPU je takové jednání postihováno pouze jako souběh s TČ podle § 191 nebo § 192 TZ (šíření pornografie). Toto řešení však dostatečně nereflektuje zvýšenou újmu, která oběti vzniká vědomím existence takového záznamu a rizikem jeho šíření. Zákonodárce by proto měl doplnit do § 185 TZ novou přitěžující okolnost spočívající v pořízení obrazového nebo zvukového záznamu průběhu TČZ. Tato úprava by přispěla k účinnější ochraně oběti před sekundární viktimizací a odpovídala by současnému technologickému vývoji, kdy je pořizování záznamů stále dostupnější.

SPU stanoví pro TČ "sexuálního násilí" podle § 200 STZ, který je obdobou chystaného českého "sexuálního útoku", stejné TS jako u TČZ. Zákonodárce by měl při formulaci nového TČ "sexuálního útoku" zvážit stanovení trestních sazeb na stejné úrovni jako u TČZ, případně posoudit, zda nedošlo k nedokonanému TČZ ve stádiu pokusu. Tento přístup by lépe odrážel skutečnost, že i nepenetrační sexuální útoky mohou způsobit oběti závažnou psychickou újmu srovnatelnou s újmou způsobenou TČZ.

Analýza rozhodovací praxe ukázala, že současný výklad pojmu "bezbrannost" je často zúžen na absolutní neschopnost projevit vůli nebo klást odpor. Rozhodnutí Nejvyššího soudu však naznačují, že bezbrannost může být i relativní a může zahrnovat situace, kdy jsou tyto schopnosti výrazně omezené. Zákonodárce by měl zvážit legislativní upřesnění pojmu "bezbrannost" v § 185 TZ tak, aby explicitně zahrnoval nejen absolutní neschopnost projevit vůli nebo klást odpor, ale i relativní omezení těchto schopností v důsledku věku, duševního stavu, okolností sexuálního útoku nebo vztahu důvěry mezi pachatelem a obětí. Toto upřesnění by přispělo k jednoznačnějšímu výkladu a aplikaci tohoto pojmu v soudní praxi.

Komparativní analýza také ukázala, že SPU neobsahuje TČ obdobný českému TČSN, který by postihoval jednání spočívající ve zneužití závislosti nebo postavení pachatele. Tento deficit SPU vede k situaci, kdy jsou případy zneužití závislosti řešeny pouze prostřednictvím souběhu jiných TČ, což nemusí poskytovat dostatečnou ochranu

obětem. Vzhledem k podobnosti českého a slovenského právního řádu lze slovenskému zákonodárci doporučit zavedení TČ obdobného českému TČSN podle § 186 TZ, který by postihoval i případy zneužití závislosti nebo svého postavení pachatelem.

ZÁVĚR

Předložená bakalářská práce se zabývala analýzou trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti, konkrétně trestným činem znásilnění podle § 185 trestního zákoníku a trestným činem sexuálního nátlaku podle § 186 trestního zákoníku. Hlavním cílem práce bylo jednoznačné stanovení podmínek trestní odpovědnosti za spáchání vybraných trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti na podkladě podrobné analýzy skutkových podstat vybraných trestných činů a výkladu stěžejních zákonných znaků. Druhým cílem bylo kritické zhodnocení současné trestněprávní úpravy trestných činů v sexuální oblasti na základě vzájemné komparace s odpovídající právní úpravou ve vybraných členských státech Evropské unie a případná formulace návrhů de lege ferenda. K dosažení stanovených cílů byla využita metoda analýzy skutkové podstaty trestného činu a komparativní metoda, která umožnila systematické srovnání právních úprav České republiky, Slovenské republiky a Polské republiky.

Provedený výzkum se zaměřil na problematiku trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti v kontextu středoevropského regionu. Analýza skutkové podstaty trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku odhalila, že se jedná o komplexní právní úpravu, která chrání zájem na ochraně svobody rozhodování v pohlavních vztazích a lidskou důstojnost v sexuální sféře. Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v donucení jiného k pohlavnímu styku násilím, pohrůzkou násilí, pohrůzkou jiné těžké újmy nebo zneužitím bezbrannosti. Subjektem může být kdokoliv a vyžaduje se úmyslné zavinění. Kvalifikované skutkové podstaty obsahují přitěžující okolnosti, které podmiňují použití vyšší trestní sazby, přičemž nejprísnější postih je stanoven za způsobení smrti. Významné je také ustanovení o trestnosti přípravy, které odráží typovou závažnost tohoto deliktu.

Analýza trestného činu sexuálního nátlaku podle § 186 trestního zákoníku ukázala, že tento trestný čin představuje důležitý doplněk k trestnému činu znásilnění, neboť postihuje širší spektrum sexuálně motivovaného jednání. Základní skutková podstata postihuje donucení k pohlavnímu sebeukájení, obnažování nebo jinému srovnatelnému chování prostřednictvím násilí, pohrůzek nebo zneužití bezbrannosti. Kvalifikované skutkové podstaty zahrnují přitěžující okolnosti jako spáchání činu na dítěti mladším patnácti let, na osobě omezené na svobodě nebo způsobení těžké újmy na zdraví či smrti. Trestný čin sexuálního nátlaku tak poskytuje ochranu sexuální svobody a důstojnosti před různými formami sexuálního násilí.

Komparativní analýza právních úprav České republiky, Slovenské republiky a Polské republiky odhalila určité rozdíly v přístupech k ochraně před sexuálním násilím. Základní skutková podstata trestného činu znásilnění je ve všech třech zemích podobná, avšak liší se v terminologii, trestních sazbách a přitěžujících okolnostech. Zatímco český trestní zákoník a polský kodekskarny identifikují oběť genderově neutrálně jako „jiného“, slovenský trestní zákoník při znásilnění specificky zmiňuje ženu, což může být teoreticky problematické z hlediska rovné ochrany všech obětí. Slovenský trestní zákoník však obsahuje zvláštní ustanovení o trestném činu „sexuálního násilí“, které postihuje donucení k orálnímu styku, análnímu styku nebo jiným sexuálním praktikám se stejnou trestní sazbou jako znásilnění.

Významné rozdíly byly identifikovány v trestních sazbách, kde Slovensko vykazuje nejprísnejší základní trestní sazbu pět až deset let, zatímco Česká republika má nejbenevolentnejší sazbu šest měsíců až pět let a Polsko stanovuje nejširší rozpětí dva roky až patnáct let. Polská právní úprava se vyznačuje nejprísnejšími tresty za přitěžující okolnosti, včetně možnosti doživotního trestu za nejzávažnější formy. Absence konceptu bezbrannosti v polské legislativě představuje významnou mezeru v ochraně zvláště zranitelných obětí. Naopak pouze česká právní úprava stanoví trestnost přípravy u trestného činu znásilnění.

Při srovnání trestného činu sexuálního nátlaku bylo zjištěno, že Slovensko nemá definován trestný čin obdobný sexuálnímu nátlaku, což může vést k mezerám v ochraně obětí. Česká a polská právní úprava postihují podobné spektrum jednání, avšak liší se v detailech objektivní stránky a trestních sazbách. Česká úprava je nejširší a zahrnuje explicitně pohlavní sebeukájení a obnažování, zatímco polská úprava více akcentuje duševní stav oběti a vztahy závislosti.

Na základě provedené komparativní analýzy byly formulovány konkrétní návrhy *de lege ferenda* směřující k posílení ochrany obětí sexuálního násilí. Prvním návrhem je zvýšení základní trestní sazby za trestný čin znásilnění minimálně na dvě léta až deset let, optimálně na úroveň slovenské právní úpravy pět až deset let, což by lépe odráželo závažnost tohoto činu. Druhým návrhem je doplnění explicitní přitěžující okolnosti pro hromadné znásilnění spáchané společným jednáním nejméně dvou osob, což by reflektovalo zvýšenou společenskou nebezpečnost takového jednání. Třetím návrhem je zavedení přitěžující okolnosti pro spáchání činu na příbuzném v přímém pokolení nebo na osobě v péči či výchově pachatele, což by lépe postihovala incestní vztahy a zneužití

rodinných vazeb. Čtvrtým návrhem je doplnění přitěžující okolnosti spočívající v pořízení obrazového nebo zvukového záznamu průběhu trestného činu, což by odpovídalo současnému technologickému vývoji a přispělo k ochraně před sekundární viktimizací. Pátým návrhem je legislativní upřesnění pojmu bezbrannost tak, aby explicitně zahrnoval nejen absolutní neschopnost projevit vůli, ale i relativní omezení těchto schopností v důsledku různých okolností. Pro slovenskou právní úpravu je navrženo zavedení trestného činu obdobného českému sexuálnímu nátlaku, který by poskytl lepší ochranu před různými formami sexuálního násilí.

Výzkum také identifikoval významný trend šestnácti evropských států směrem k redefinici znásilnění na základě konceptu nekonsensuálního pohlavního styku, což představuje výzvu pro českou právní úpravu. Přechod od současného konceptu založeného na donucení ke konceptu „ne znamená ne“ by rozšířil ochranu obětí a sladil českou legislativu s evropskými standardy. Tato reforma by však vyžadovala pečlivé vyvážení ochrany obětí s principy právní jistoty a presumpce neviny. Dalším významným zjištěním je potřeba harmonizace právních úprav v rámci středoevropského regionu, která by usnadnila mezinárodní spolupráci v boji proti sexuálnímu násilí a přispěla k vyšší právní jistotě. Identifikované rozdíly v terminologii, trestních sazbách a přitěžujících okolnostech mohou komplikovat mezinárodní trestní spolupráci a vést k nerovnoměrné ochraně obětí v závislosti na jurisdikci.

Pro pokračování dalšího výzkumu v této oblasti se nabízí několik perspektivních směrů. Prvním námětem je podrobná analýza implementace konceptu „ne znamená ne“ v evropských zemích, která by zahrnovala studium praktických dopadů této reformy na soudní praxi, míru odsouzení a ochranu obětí. Druhým námětem je výzkum efektivity různých přístupů k definici bezbrannosti a jejich dopadu na ochranu zvláště zranitelných skupin obětí, včetně dětí, osob s mentálním postižením a obětí pod vlivem návykových látek. Třetím perspektivním směrem výzkumu je komparativní analýza procesních aspektů řízení o sexuálních trestných činech, včetně opatření proti sekundární viktimizaci, využívání znaleckých posudků a specifík dokazování v těchto případech. Čtvrtým námětem je výzkum recidivy u pachatelů sexuálních trestných činů a efektivity různých forem terapeutických programů a resocializačních opatření. Pátým směrem dalšího výzkumu by mohla být analýza dopadu digitálních technologií na sexuální trestnou činnost, včetně problematiky kybergrooming, sexting a online sexuálního obtěžování. Posledním námětem je možný výzkum viktimologických aspektů

sexuálních trestných činů, včetně analýzy dlouhodobých dopadů na oběti a efektivitu různých forem podpory a pomoci obětem.

Předložená práce splnila stanovené cíle a přinesla pohled na problematiku trestných činů proti důstojnosti v sexuální oblasti v kontextu středoevropského regionu. Identifikované rozdíly v právních úpravách a formulované návrhy *de lege ferenda* mohou přispět k diskusi o potřebných reformách směřujících k posílení ochrany obětí sexuálního násilí a harmonizaci právních úprav v rámci Evropské unie. Výzkum potvrdil, že ochrana před sexuálním násilím zůstává aktuálním a důležitým tématem, které vyžaduje kontinuální pozornost zákonodárců, soudní praxe i odborné veřejnosti.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BALÍK, Stanislav. *Právní dějiny evropských zemí a USA: (stručný nástin)*. 5. rozšířené vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020.
2. BOJARSKI, Janusz a kolektiv. *KodekskarnyKomentarz*. LexisNexis, 2012.
3. BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné: zvláštní část*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2023.
4. BRUCKNEROVÁ, Eva. *Trestní právo hmotné a procesní*. Masarykova univerzita, 2023.
5. BRUNA, Eduard a BRUNOVÁ, Markéta. *Vybrané kapitoly z kriminologie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Vysoká škola finanční a správní, 2020.
6. GRIVNA, Tomáš a DRÁPAL, Jakub. *Kriminologie pro 21. století: perspektiva kriminologické výuky na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a v ČR*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021.
7. GRIVNA, Tomáš a MULÁK, Jiří. *Symbióza trestního práva a kriminologie: k odkazu prof. Oto Novotného*. WoltersKluwer, 2022.
8. GRIVNA, Tomáš a ŠIMÁNOVÁ, Hana (ed.). *Trestní právo s lidskou tváří: v upomínku na Marii Vanduchovou*. WoltersKluwer, 2021.
9. GRIVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kriminologie*. 5. aktualizované vydání. WoltersKluwer, 2019.
10. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023.
11. HRDINA, Ignác Antonín. *Dějiny pramenů kanonického práva*. Karolinum, 2022.
12. JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Teoretik. Praha: Leges, 2021.
13. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Leges, 2022.
14. JŮZL, Miloslav. *Kriminologie*. Praha: Grada, 2024. ISBN 978-80-271-5399-2.
15. KLÁTIK, Jaroslav. *Trestné právo hmotné*. 3. aktualizované vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022.
16. KOVÁŘ, Petr. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Jessenius. Maxdorf, 2008.
17. MALÝ, Karel. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Leges, 2010.

18. PUŠ, Jaroslav. *Právo trestní*. Trivis, 2023.
19. ROMŽA, Sergej a BRUNA, Eduard. *Hodnoty trestného práva, kriminalistiky, kriminologie, forenzných a bezpečnostních věd v teorii a praxi: pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h.c. mult.* Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020.
20. STRAKOŠ, Vladimír. *Jak na bakalářskou a diplomovou práci*. Vydání: první. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2015.
21. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vydání. C.H. Beck, 2023.
22. TOMÁŠEK, Jan. *Úvod do kriminologie*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2024.
23. VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019.
24. VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel a KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 3. upravené vydání. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016.

Elektronické zdroje

1. ŘEPKA, Vladimír. *Ministerstvo předkládá vládě novelu trestního zákoníku – redefinici znásilnění*. Online. In: justice.cz, 2023. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/tiskove-zpravy/-/clanek/ministerstvo-predklada-vlade-novelu-trestniho-zakoniku-redefinici-znasilneni>. [citováno 2024-05-24].

Legislativní dokumenty

1. COUNCIL OF EUROPE. *Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí*. Online. In: vlada.gov.cz. Istanbul, 2011. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Istanbulska_umluva.pdf
2. ČESKO. *Usnesení Nejvyššího soudu, 3 Tdo 929/2011-37*. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/FEF66BBC5C56915CC12588AF003D4641/\\$file/3%20tdo%20929_2011.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/FEF66BBC5C56915CC12588AF003D4641/$file/3%20tdo%20929_2011.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].
3. ČESKO. *Usnesení NS, 15 Tdo 1154/2019-593*. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/E611EABCCC304EE6C12588AE0079ED8A/\\$file/15%20tdo%201154_2019.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/E611EABCCC304EE6C12588AE0079ED8A/$file/15%20tdo%201154_2019.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].

4. ČESKO. *Usnesení NS, 3 Tdo 535/2009*. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/6FFDC96A1C6EBEA6C12588AF00316431/\\$file/3%20tdo%20535_2009.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/6FFDC96A1C6EBEA6C12588AF00316431/$file/3%20tdo%20535_2009.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].
5. ČESKO. *Usnesení NS, 8 Tdo 405/2020-920*. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/\\$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].
6. ČESKO. *Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 8 Tdo 699/2021, ECLI:CZ:NS:2021:8.TDO.699.2021.1* Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/\\$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].
7. ČESKO. *Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 15 Tdo 1154/2019, ECLI:CZ:NS:2019:15.TDO.1154.2019.1* Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/\\$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].
8. ČESKO. *Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.04.2013, sp. zn. 2 To 12/2013, ECLI:CZ:VSPH:2013:2.TO.12.2013.1* Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/\\$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].
9. ČESKO. *Usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 7 Tdo 833/2021, ECLI:CZ:NS:2021:7.TDO.833.2021.1*
10. ČESKO. Online. In: nsoud.cz. Dostupné z: [https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/\\$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement](https://www.nsoud.cz/Judikatura/att.nsf/at/B4FABBD547452D7BC12588AF004C961D/$file/8%20tdo%20405_2020.pdf?openElement). [citováno 2024-05-24].
11. ČESKO. *Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník– znění od 1. 4. 2024*. Online. In: [zakonyprolidi.cz](https://www.zakonyprolidi.cz). Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#p11>. [citováno 2024-05-24].
12. POLSKO. *Dz.U.2024.0.17 t.j. - Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodekskarny*. Online. In: lexlege.pl. Dostupné z: <https://lexlege.pl/kk/rozdzial-xxv-przestepstwa-przeciwko-wolnosci-seksualnej-i-obyczajnosci/203/>. [citováno 2024-05-24].
13. SLOVENSKO. *Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon – znenie účinné od 15.03.2024*. Online. In: [zakonypreludi.sk](https://www.zakonypreludi.sk). Dostupné z: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2005-300>. [citováno 2024-05-24].

14. VLÁDA ČR. *Důvodová zpráva - 7804825*. Online. In: *Zákonyprolidi.cz*. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/media2/file/2311/File63001.pdf?attachment-filename=7761666-2023-09-14-duvodova-zprava-7804825.pdf>

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Srovnání sazeb ČTZ, STZ a PTZ	49
Tab. 2: Komparace skutkové podstaty TČZ v ČR, SR a PL.....	57
Tab. 3: Komparace skutkové podstaty TČSN v ČR, SR a PL	59

SEZNAM ZKRATEK

ČPU – česká právní úprava

ČR – Česká republika

ČTZ – český trestní zákoník

EU – Evropská unie

KK –Kodekskarny (polský trestní zákoník)

OSTČ –objektivní stránka trestného činu

PL – Polsko

PPU – polská právní úprava

PTZ – polský trestní zákoník

PU – právní úprava

SK – Slovensko

SPTČ – skutková podstata trestného činu

SPU – slovenská právní úprava

SSTČ – subjektivní stránka trestního činu

STZ – slovenský trestní zákoník

TČ – trestný čin

TČPDSO – trestné činy proti důstojnosti v sexuální oblasti

TČSN – trestný čin sexuálního nátlaku

TČZ – trestný čin znásilnění

TOS – trest odnětí svobody

TS – trestní sazba

TZ – trestní zákoník